

LIETUVOS RESPUBLIKOS VAIKO TEISIŲ APSAUGOS KONTROLIERIUS

P A Ž Y M A DĖL PROBLEMŲ LIETUVOS IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOSE

2012-07-24 Nr. (6.3.-2011-32)-PR-156

Atsižvelgdama į pastaruoju metu vis dažniau gaunamus prašymus, elektroninius paklausimus, skundus, kuriuose prašoma padėti spręsti klausimą dėl vaiko patekimo į ikimokyklinio ugdymo įstaigą, nes tėvams reikia grįžti į darbą, o dėl ugdymo įstaigų trūkumo tai padaryti tampa neįmanoma; į išsakomą tėvų pasipiktinimą, kad vaikas yra registruotas ugdymo įstaigoje ir laukia 2-3 metus eilėje, tačiau negali patekti į lankančiųjų darželį vaikų sąrašą; į tėvų skundus, kad savivaldybė, kurios ikimokyklinio ugdymo organizavimas yra savarankiška funkcija, neužtikrina pakankamo jos teritorijoje gyvenantiems vaikams ikimokyklinio ugdymo įstaigų skaičiaus, t.y. nesudaro galimybės vaikus ugdyti pagal ikimokyklinio ir/ar priešmokyklinio ugdymo programą, o tėvams nesuteikia galimybių tinkamai derinti darbo, asmeninio ir šeimos gyvenimo; į skundus dėl vaikų maitinimo (per mažos porcijos, vienodas maistas ir pan.) ir kt. ir siekdama išsiaiškinti minėtą situaciją Lietuvos ikimokyklinio ugdymo įstaigose, atlikto tyrimą.

Pažymėtina, kad ugdymas turi svarbią reikšmę vaiko gyvenime, nes tai yra dvasinių, intelektinių, fizinių asmens galių auginimas bendraujant ir mokant. Įvairiose šalyse atlikti tyrimai rodo, kad ikimokykliniame amžiuje formuojasi pažintiniai vaiko gebėjimai, kurie lemia jo sėkmę pradėjus lankyti mokyklą. Tikslingas ikimokyklinis ugdymas daro teigiamą poveikį, mokymosi pasiekimams, tolesnei socialinei ir emocinei raidai.

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas skelbia, kad ikimokyklinio ugdymo paskirtis – padėti vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninės, socialinius, pažintinius poreikius. Ikimokyklinis ugdymas vyksta šeimoje, o tėvų (globėjų) pageidavimu – pagal ikimokyklinio ugdymo programą. Ikimokyklinis ugdymas teikiamas vaikui nuo gimimo, iki jam pradėdamas teikti priešmokyklinis arba pradinis ugdymas.

Priešmokyklinio ugdymo paskirtis – padėti vaikui pasirengti sėkmingai mokytis pagal pradinio ugdymo programą. Priešmokyklinis ugdymas vykdomas pagal vienų metų švietimo ir mokslo ministro patvirtintą priešmokyklinio ugdymo bendrąją programą. Priešmokyklinis ugdymas pradėdamas teikti vaikui, kai tais kalendoriniais metais jam sueina 6 metai. Priešmokyklinis ugdymas gali būti teikiamas anksčiau tėvų (globėjų) prašymu, vadovaujantis švietimo ir mokslo ministro patvirtintu Vaiko brandumo mokytis pagal priešmokyklinio ir pradinio ugdymo programas įvertinimo tvarkos aprašu, bet ne anksčiau, negu jam sueina 5 metai.

Atliekant tyrimą buvo paprašyta informacijos iš Lietuvos ikimokyklinio ugdymo įstaigų, savivaldybės administracijų, visuomenės sveikatos centrų ir teritorinių maisto ir veterinarijos tarnybų.

I. Statistika¹ (2011 m. pabaiga)

2011 metais Lietuvoje buvo 647 ikimokyklinio ugdymo įstaigos, kuriose ugdoma 97 929 vaikai pagal ikimokyklinio ir priešmokyklinio programas. Didžioji dalis vaikų yra ugdomi miestuose – 87 380 (miestuose ugdymo įstaigų yra 521), kaimuose ugdomi 10 549 vaikai (kaimuose ugdymo įstaigų yra 126).

¹ Statistikos departamento duomenys, 2011 m.

Miesto ir kaimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose yra 5 423 grupės, vietų skaičius – 94 764, iš jų: miesto ugdymo įstaigose grupių skaičius – 4 776, vietų skaičius – 84 091; kaimo ugdymo įstaigose – 647 grupės ir 10 673 vietos.

Minėti statistiniai duomenys leidžia teigti, kad vaikų ugdymo įstaigas lanko daugiau vaikų nei realiai yra vietų. Daugelyje ugdymo įstaigų, ypač didžiuosiuose miestuose, grupėse yra daugiau vaikų nei tai leidžia higienos normos reikalavimai.

Lietuvos higienos norma HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ numato, kad grupėse iki 1 metų amžiaus gali būti ne daugiau kaip 6 vaikai, nuo 1 iki 1,5 metų – ne daugiau kaip 10 vaikų, nuo 1,5 iki 3 metų – ne daugiau kaip 15 vaikų. Skirtingo amžiaus vaikų grupėse nuo gimimo iki 3 metų gali būti ne daugiau kaip 8 vaikai. Grupių sąrašai turi būti sudaromi neviršijant pagal amžiaus grupes nurodyto vaikų skaičiaus.

Didžiausią procentą iš lankančiųjų ugdymo įstaigą sudaro vaikai nuo 3-6 metų amžiaus (72,0 proc.). 1-2 metų vaikai – 23,7 proc.

Specialiosios paskirties ikimokyklinio ugdymo įstaigų, įskaitant ir kitų tipų įstaigas, kuriose yra specialiosios paskirties grupės, yra užregistruota 84, vaikų skaičius jose – 2 398. Iš jų mieste įstaigų skaičius – 81 (vaikų – 2 229), kaime – 3 (vaikų – 169).

Vaikų, lankančių specialios paskirties grupes skaičius pagal sutrikimus:

1 lentelė

Sutrikimas	Vaikų skaičius
1. Kalbos sutrikimai	1014
2. Mišrūs sutrikimai	821
3. Judesio ir padėties sutrikimai	213
4. Regos sutrikimai	170
5. Klausos sutrikimai	97
6. Intelektos sutrikimai	83

1 lentelėje nurodyti duomenys rodo, kad didžiausias vaikų skaičius turi kalbos sutrikimus, toliau – mišrūs sutrikimai, judesio ir padėties sutrikimai ir t.t.

Veiksniai, kurie daro didžiausią įtaką ikimokyklinio ugdymo įstaigų lankymui savivaldybėje, yra miesto gyventojų dalis ir turinčių darbą gyventojų dalis, t.y. kuo daugiau miesto gyventojų yra savivaldybėje, tuo daugiau vaikų lanko darželius. Ir priešingai: kuo daugiau savivaldybėje yra kaimo gyventojų arba kuo mažesnė savivaldybė, tuo mažiau joje ikimokyklinio ugdymo įstaigas lankančių vaikų.

II. Lietuvos Respublikos ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo įstaigų dažniausiai įvardijamos problemos

Visas problemas su kuriomis dažniausiai susiduria ugdymo įstaigos galima suskirstyti į 5 grupes:

1. Lopšelio amžiaus grupių trūkumas ikimokyklinio ugdymo įstaigose.
2. Vietų trūkumas ikimokyklinio ugdymo įstaigose, ypatingai vaikams nuo 3 metų amžiaus.
3. Vaikų, kuriems reikalinga specialistų pagalba didėjimas (trūksta logopedų, psichologų, specialiųjų pedagogų).
4. Nepakankamas finansavimas ikimokyklinio ugdymo įstaigų, t.y. nepakanka lėšų pašalinti nustatytiems įstaigų neatitikimams higienos reikalavimams, neužtikrinamas vaikų saugumas.
5. Vaikų pavėžėjimo problema.

Apie kiekvieną problemą išsamiau:

1. Lopšelio amžiaus grupių trūkumas ikimokyklinio ugdymo įstaigose.

Lopšelio amžiaus vaikais yra laikomi vaikai iki 3 m. Lopšelio amžiaus vaikai ugdomi lopšelio grupėse.

Lopšelio grupių skaičius ikimokyklinio ugdymo įstaigose

2 lentelė

	2009 m.	2010 m.	2011 m.
Mieste	696	989	1000
Kaime	18	96	109
IŠ VISO	714	1085	1109

Iš surinktų duomenų matyti, kad nors lopšelio grupių skaičius nežymiai auga, tačiau visų norinčių poreikis iki šiol nėra pilnai tenkinamas. Nors higienos norma numato, kad grupėse iki 1 metų amžiaus gali būti ne daugiau kaip 6 vaikai, nuo 1 iki 1,5 metų – ne daugiau kaip 10 vaikų, nuo 1,5 iki 3 metų – ne daugiau kaip 15 vaikų, o skirtingo amžiaus vaikų grupėse nuo gimimo iki 3 metų gali būti ne daugiau kaip 8 vaikai, tačiau pvz. Tauragės r. lopšelyje-darželyje „Ažuoliukas“ 2-ose lopšelio grupėse yra virš 20 vaikų, kitoje – virš 25, Vilniaus miesto lopšelio-darželio „Lakštingala“ 2-ose lopšelio grupėse vaikų grupėje yra virš 21, Vilniaus lopšelyje-darželyje „Jovarėlis“ 2-se lopšelio grupėse vaikų yra virš 20.

Kitos ugdymo įstaigos taip pat nurodo, kad tėvai nori atvesti vaiką į darželį jaunesnį nei 3 metų, pvz. Vilniaus rajono Pagirių „Pelėdžiuko“ darželis nurodė, kad jiems trūksta lopšelio grupės, nes apie 50 tėvų norėtų atvesti vaikus į darželį jaunesnius nei 3 metų, tačiau minėtas darželis priima vaikus tik nuo 3 metų. Nors Gargždų lopšelyje-darželyje „Gintarėlis“ yra 2 lopšelio grupės, tačiau papildomai reikėtų atidaryti dar 2 grupes. Vilniaus r. Riešės vaikų darželiui taip pat reikalinga lopšelio grupė, nes iki 3 m. 2011 m. nepateko net 93 vaikai. Vilniaus r. Valčiūnų vaikų darželio tėvai taip pat nori lopšelio grupės, t.y. leisti vaikus nuo 2-jų metų, tačiau nėra vietų. Į Kauno lopšelio-darželio „Rasytė“ lopšelio grupę 2011 metais nepateko net 43 vaikai. Lopšelio amžiaus grupių trūksta Vilniaus r. Nemėžio vaikų lopšelyje-darželyje, Vilniaus lopšelyje-darželyje „Pagrandukas“, Šiaulių lopšelyje-darželyje „Gintarėlis“, Vilniaus rajono Rudaminos lopšelis-darželis.

Kai kurios savivaldybės, atsižvelgdamos į gyventojų poreikį stengiasi šią problemą spręsti, pvz. nors Klaipėdos lopšelyje-darželyje „Atžalynas“ buvo 2 lopšelio amžiaus vaikų grupės, tačiau norinčiųjų poreikis nebuvo tenkinamas, todėl 2011-09-01 buvo papildomai įrengta ir atidaryta dar viena ankstyvojo amžiaus grupė. Šiuo metu įstaigoje yra 3 ankstyvojo amžiaus grupės. Rudaminos vaikų darželyje yra poreikis ugdyti vaikus nuo 1,5 iki 3 m. amžiaus, tačiau šią problemą planuojama išspręsti 2012 metais įrengus tokią grupę.

2. Vietų trūkumas ikimokyklinio ugdymo įstaigose, ypatingai vaikams nuo 3 metų amžiaus.

Didžiausia problema šeimoms atsiranda tada, kai baigiasi vaiko auginimo atostogos, t.y. kol vaikui sueina treji metai, ir mamai ar tėčiui reikia grįžti į darbą. Tai rodo ir statistiniai duomenys, nes didžiausią procentą iš lankančiųjų ugdymo įstaigą sudaro vaikai nuo 3-6 metų amžiaus (72,0 proc.).

Tėvams svarbu vaiką leisti į ikimokyklinio ugdymo įstaigą, nes tokios įstaigos teikia ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo socialines (priežiūros, globos, maitinimo, poilsio organizavimo) ir edukacines (ugdymo) paslaugas.

3 lentelė rodo, kad daugiausia ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo įstaigas lanko mieste gyvenantys vaikai (69,9 %). Kaime gyvenančių ir lankančių ugdymo įstaigą vaikų skaičius didėja labai nežymiai (23,7 %).

Ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujantys 1-6 metų amžiaus vaikai

3 lentelė

Mieste						Kaime					
Nedalyvaujančių ugdyme vaikų skaičius (proc.)			Dalyvaujančių ugdyme vaikų skaičius (proc.)			Nedalyvaujančių ugdyme vaikų skaičius (proc.)			Dalyvaujančių ugdyme vaikų skaičius (proc.)		
2011m.	2010m.	2009m.	2011m.	2010m.	2009m.	2011m.	2010m.	2009m.	2011m.	2010m.	2009m.
30,1	29,7	27,4	69,9	70,3	72,6	76,3	77,3	77,2	23,7	22,7	22,8

Iš ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo įstaigų pateiktos informacijos matyti, kad ypatingai vietų trūksta didžiausiuose Lietuvos miestuose – Vilniuje ir Kaune. Pvz. 2011 metais į Vilniaus lopšelių-darželių „Bitutė“ nepateko 210 vaikų; į Vilniaus m. lopšelių-darželių „Lakštingala“ – 166 vaikai; į Vilniaus m. lopšelių-darželių „Sveikuolis“ – 75 vaikai; į Vilniaus lopšelių-darželių „Sakalėlis“ – 41 vaikas; į Vilniaus lopšelių-darželių „Pasakaitė“ – 130 vaikų; į Vilniaus lopšelių-darželių „Žirmūnėliai“ – 190 vaikų; į Vilniaus Salininkų lopšelių-darželių – 210 vaikų; į Vilniaus lopšelių-darželių „Gintarėlis“ – 217 vaikų; į Vilniaus lopšelių-darželių „Sadutė“ – 25; Vilniaus miesto lopšelis-darželis „Pilaitukas“ nurodė, kad eilėje į jų darželį laukia 757 vaikai, Vilniaus lopšelio-darželio „Šermukšnėlė“ 2011-12-01 laukiančiųjų eilėje buvo 230 ir t.t..

Į Kauno m. lopšelių-darželių „Žingsnelis“ nepateko 47 vaikai; į Kauno lopšelių-darželių „Žilvitis“ – 24 vaikai, į Kauno m. lopšelių-darželių „Gintarėlis“ – 109 vaikai, į Kauno lopšelių-darželių „Rasytė“ – 67 vaikai; į Kauno lopšelių-darželių „Volungėlė“ – 78 vaikai, į Kauno lopšelių-darželių „Žvangutis“ – 48 vaikai, į Kauno lopšelių-darželių „Giriniukas“ – 56 ir t.t..

Vietų trūksta ir kai kuriuose rajono ikimokyklinio ugdymo įstaigose: į Šiaulių rajono Ginkūnų lopšelių darželių nepateko 84 vaikai; į Gargždų lopšelių-darželių „Gintarėlis“ – 50 vaikų; į Kauno rajono Garliavos mokyklą-darželį – 60 vaikų; į Kauno rajono Raudondvario lopšelių-darželių „Riešutėlis“ – 48 vaikai; į Kauno rajono Jonučių darželį – 31 vaikas; į Kupiškio vaikų lopšelių-darželių „Saulutė“ – 35 vaikai; į Avižienių vaikų darželį – 20 vaikų; į Vilniaus rajono Marijampolio lopšelių-darželių – 43 vaikai; į Vilniaus rajono Pagirių „Pelėdžiuko“ darželį – 45 vaikai; į Vilniaus r. Riešės vaikų darželį – 184 vaikai; į Panevėžio raj. Dembravos vaikų lopšelių darželį – 18 vaikų ir t.t.

Trūkstant vietų, į grupes priimama daugiau vaikų nei leidžia higienos norma. Tą faktą prisipažįsta ir pačios ugdymo įstaigos ir nurodo, kad nuo to nukenčia ugdymo proceso kokybė; grupėse būna didelis triukšmas, vaikai ir auklėtojas pavargsta, trūksta individualaus darbo su vaikais.

Tačiau, kai kurie darželiai kaip problemą nurodė ne vietų trūkumą, bet vaikų skaičius mažėjimą, ypatingai dėl emigracijos. Kad darželis nesurenka reikiamo vaikų skaičiaus nurodė Alytaus lopšelis-darželis „Putinėlis“, Marijampolės Degučių mokykla-darželis, Švenčionių lopšelis-darželis „Gandriukas“, Panevėžio lopšelis-darželis „Papartis“, Šiaulių rajono Kuršėnų lopšelis-darželis „Nykštukas“. Vaikų stygiaus problemą nurodė ir Visagino vaikų lopšelis-darželis „Auksinis raktelis“, Kaišiadorių rajono Stasiūnų mokykla-darželis „Nykštukas“, Panevėžio lopšelio-darželis „Taika“, Jonavos r. Bukonių vaikų lopšelis-darželis „Kulverstukas“, Biržų r. Vabalninko lopšelis-darželis ir kai kurios kitos ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo įstaigos.

Savivaldybės stengiasi vietų trūkumą ugdymo įstaigose spręsti steigdamos papildomas grupes. (pvz. Elektrėnų savivaldybė nurodė, kad 2007 m. buvo įsteigtos 3 naujos ikimokyklinio ugdymo grupės; 2011 m. 1 priešmokyklinio amžiaus grupė; Joniškio r. savivaldybė per paskutinius penkis metus įsisteigė penkias ikimokyklinio ugdymo grupes kaimo vietovėse; Radviliškio savivaldybė – 4 ikimokyklinio ugdymo grupes; Prienų r. savivaldybė – 1 ikimokyklinio ugdymo grupę; Šalčininkų savivaldybė – 9 priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo grupės; Vilkaviškio r. savivaldybė – 3 ikimokyklinio ugdymo grupes; Kauno r. savivaldybė – 31 ugdymo grupę; Raseinių r. savivaldybė – 2 priešmokyklinio ugdymo grupes; Lazdijų r. savivaldybė – 3 ikimokyklinio ugdymo grupes; Trakų r. savivaldybė – 5 ikimokyklinio

ugdymo ir 7 priešmokyklinio ugdymo grupės; Kauno m. savivaldybė 32 grupės; Vilniaus r. savivaldybė 23 ikimokyklinio ir 11 priešmokyklinio ugdymo grupių; Klaipėdos m. savivaldybė – 5 ikimokyklinio ugdymo grupės; Kaišiadorių r. savivaldybė – 5 ikimokyklinio ugdymo grupės ir t.t.

Vilniaus m. savivaldybė nurodė, kad nuo 2011-09-01 papildomai įsteigta 15 grupių, per 5 paskutiniuosius metus Vilniaus mieste buvo pastatytas vienas lopšelis-darželis „Pilaitukas“ ir artimiausiu metu planuojama statyti ikimokyklinio ugdymo įstaigą Pašilaičių sen., Perkūnkiemio gyvenvietėje.

Savivaldybių administracija nurodė, kad dažniausiai informacija apie laisvas vietas ikimokyklinio ugdymo įstaigose talpinama savivaldybės ir ugdymo įstaigų internetiniuose tinklalapiuose. Be to, informaciją tėvai taip pat gali gauti nuvykę į pačią ugdymo įstaigą arba iš savo seniūnijų socialinių darbuotojų.

Savivaldybėse, kuriose vaikų priėmimas į ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo įstaigas yra centralizuotas apie laisvas vietas tėvai informuojami savivaldybės švietimo skyriaus specialistų.

Kretinga nurodė, kad tėvų, kurių prašymai registruoti Vaikų registracijos ir priėmimo į Kretingos rajono mokyklų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupes informacinėje sistemoje (VRPPIS), gauna prisijungimo slaptažodį ir nuolat mato savo prašymo eilę ir laisvų vietų kaitą. Atsiradus laisvai vietai, tėvai telefonu arba el. paštu informuojami apie galimybę vaikui pradėti lankyti grupę.

Priešmokyklinis ugdymas, kaip jau buvo minėta aukščiau, pradedamas teikti šešerių metų arba jaunesniam vaikui, kuriam kalendoriniais metais sukanka šešeri metai. Vienų metų priešmokyklinio ugdymo programą vykdo ikimokyklinio ugdymo įstaigos ir bendrojo ugdymo mokyklos. Priešmokykliniu ugdymu siekiama sudaryti sąlygas vaiko socializacijai, fizinių, psichinių bei dvasinių galių harmoningam skleidimui, padėti jam pereiti prie sėkmingo ugdymosi mokykloje. Galima teigti, kad priešmokyklinis ugdymas, tai ikimokyklinio ugdymo tąsa, turinti naujus, specifinius tikslus ir uždavinius bei sudaryti lygias galimybes sėkmingai rengtis mokyklai įvairių poreikių vaikams, skirtingai ugdytiems šeimoje ir ikimokyklinėse įstaigose.

Priešmokyklinės grupės yra įsteigtos ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir mokyklose.

4 lentelė

Priešmokyklinio ugdymo grupės²

	2009-2010 mokslo metai	2010-2011 mokslo metai	2011-2012 mokslo metai
Iš viso priešmokyklinio ugdymo grupių	1898	1867	1878
Iš jų:			
1. Priešmokyklinio ugdymo grupių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	832	831	829
2. Priešmokyklinio ugdymo grupių skaičius ikimokyklinio ugdymo įstaigose	1066	1036	1049

5 lentelė

Vaikų skaičius priešmokyklinio ugdymo grupėse

	2009-2010 mokslo metai	2010-2011 mokslo metai	2011-2012 mokslo metai
Iš viso vaikų skaičius priešmokyklinio ugdymo grupėse	27722	27190	27057
Iš jų:			
<i>1. Vaikų skaičius priešmokyklinio ugdymo grupėse, esančiose bendrojo ugdymo mokyklose:</i>	<i>8805</i>	<i>8570</i>	<i>8139</i>

² Statistikos departamento duomenys, 2011 m.

mieste	4604	4522	4257
kaime	4201	4048	3882
<i>2. Vaikų skaičius priešmokyklinio ugdymo grupėse, esančiose ikimokyklinio ugdymo įstaigose</i>	<i>18917</i>	<i>18620</i>	<i>18918</i>
mieste	16666	16557	16746
kaime	2251	2063	2172

Iš 4-5 lentelėse pateiktų duomenų matyti, kad daugiausia priešmokyklinio ugdymo grupių įkurta ikimokyklinio ugdymo įstaigose, jas ir lanko didžiausias vaikų skaičius. Bendrojo lavinimo mokyklose įkurtų priešmokyklinių ugdymo grupių skaičius beveik nekinta (nuo 2009-2010 mokslo metų sumažėjo 3 grupėmis).

Pastaraisiais metais priešmokyklinio ugdymo grupių ikimokyklinio ugdymo įstaigose šiek tiek padaugėjo, tačiau 2009-2010 mokslo metais buvusių grupių skaičiaus nepasiekė, nors vaikų, lankančių priešmokyklinio ugdymo grupes ikimokyklinio ugdymo įstaigose išaugo.

Ne naujiena tai, kad vaikai lankę priešmokyklinio ugdymo įstaigą yra įgiję didesnės socialinės kompetencijos. Jie labiau linkę bendrauti su bendraamžiais, yra laisvesni, smalsesni, domisi aplinka, pasitiki savimi, greičiau adaptuojasi, jiems būdinga turtingesnė kalbinė raiška. Be to, mokslininkų įrodyta, kad vaikui lankant ugdymo įstaigą didesnė galimybė pastebėti ir nustatyti galimus net ir menkiausius vaiko vystymosi sutrikimus. Galima iš anksto prognozuoti ar vaikas pasieks reikiamą brandumo lygį prieš mokyklą, o reikalui esant jam padėti.

Akcentuotina, kad Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigoje šiuo metu atliekamas atskiras tyrimas dėl ikimokyklinio/priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymo bendrojo lavinimo mokyklose ir jų apgyvendinimo bendrojo lavinimo mokyklų bendrabučiuose.

3. Vaikų, kuriems reikalinga specialistų pagalba didėjimas (trūksta logopedų, psichologų, specialiųjų pedagogų).

Daugumas Lietuvos ikimokyklinio ugdymo įstaigų nurodė, kad pastaruoju metu daugėja vaikų, turinčių kalbos vystymosi sutrikimų, kuriems būtina sisteminga logopedo pagalba, tačiau darželiuose šių specialistų trūksta. Darželiai informavo, kad tose įstaigose kur trūksta logopedų bandoma tėveliams aiškinti kaip namuose patiems užsiimti su vaiku, taip pat yra siūloma kreiptis į miesto vaikų poliklinikos logopedus. Tačiau, pvz., Kauno rajono Jonučių darželyje nėra logopedo etato, nors jo pagalba labai reikalinga, o Garliavoje logopedo paslaugos neteikiamos jokioje gydymo įstaigoje.

Trūksta taip pat ir specialiųjų pedagogų. Vienam specialiajam pedagogui 2011 metais vidutiniškai teko 447 vaikai.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagoginiai darbuotojai³

6 lentelė

Pedagoginiai darbuotojai	Iš viso			Mieste			Kaime		
	2005	2010	2011	2005	2010	2011	2005	2010	2011
Auklėtojų, priešmokyklinio ugdymo pedagogų	8767	9346	9421	7886	8304	8417	881	1042	1004
Specialiųjų, socialinių pedagogų	154	207	219	148	195	205	6	12	14
Logopedų	690	778	798	643	695	712	47	83	86
psichologų	29	66	74	28	63	70	1	3	4
Vienam pedagoginiam									

³ Statistikos departamento duomenys

darbuotojui vidutiniškai teko vaikų									
Auklėtojui, priešmokyklinio ugdymo pedagogui	10	10	10	10	11	10	11	10	11
Specialiajam, socialiniam pedagogui	585	458	447	540	432	475	1684	873	754
Logopedui	147	122	123	124	121	123	215	126	127
psichologui	3104	1435	1323	2854	1337	1248	10105	3492	2637

Atsižvelgus į 6 lentelėje pateiktus duomenis matyti, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigose trūksta ir psichologų, ypač kaimo vietovėse. Galima sakyti, kad tokių specialistų nėra. Nors, kaip žinia, neretai pirmieji vaiko elgesio, emocijų ir psichikos sutrikimų požymiai atsiskleidžia dar ankstyvoje vaikystėje.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigų administracija bando savo jėgomis spręsti specialistų trūkumą, pvz. reikiant psichologo pagalbos kreipia tėvus su vaikais į pedagogines-psichologines tarnybas, tačiau, darželio vadovai pastebėjo, kad ne visi tėvai, kurių vaikams reikalinga psichologo pagalba turi realią galimybę vežioti vaikus į pedagoginę-psichologinę tarnybą. Minėtų specialistų trūkumą ir būtinumą išryškina tai, kad šiuo metu dauguma darželių informavo, kad padaugėjo vaikų iš socialinės rizikos šeimų. Be to, darželių auklėtojų ir administracijos pastebėjimu, jaučiama dalies tėvų netolerancija šiems vaikams, nes vaikai iš minėtų šeimų turi bendravimo sunkumų, nepakankama socialinė, intelektualinė branda, emocijų sutrikimai ir pan. Tokių šeimų vaikai dažniau turi kalbos sutrikimų, psichologinių problemų, jiems reikalinga sisteminga logopedo ir psichologo pagalba.

Pvz., Panevėžio lopšelis-darželis „Žilvitis“ nurodė, kad daugelis tėvų emigruoja ir vaikus palieka giminaičių priežiūrai, todėl jiems taip pat dažnai būna reikalinga psichologo pagalba, tačiau tokio etato jų darželis neturi. Šiaulių lopšelis-darželis „Pasaka“ taip pat nurodė, kad jiems trūksta psichologo etato, o kadangi tokio specialisto nėra, tai auklėtojos ir neformaliojo ugdymo mokytoja stengiasi tas funkcijas atlikti pačios. Kauno rajono Babtų mokykla-darželis nurodė, kad jiems būtinas psichologo etatas, nes jų ugdymo įstaigą lanko vaikai iš Pagynės globos namų, vaikai iš nepilnų šeimų, vaikai, kurių tėvai išvykę į užsienį, socialiai apleistų vaikų ir pan.). Vilniaus lopšelis-darželis „Vėtrungė“ pastebėjo, kad jų darželyje didėja elgesio problemų turinčių vaikų skaičius, todėl trūksta papildomų socialinio pedagogo, psichologo etatų. Biržų lopšelis-darželis „Ažuoliukas“ informavo, kad jų darželį lanko vaikai, turintys specialiųjų poreikių, todėl jiems yra reikalingas specialiojo pedagogo etatas. Taip pat Kauno vaikų darželis „Šarkelė“ nurodė, kad jų darželį lanko 79 specialiųjų poreikių vaikai. Vaikams trūksta ir logopedo, ir psichologo ir auklėtojos padėjėjo, nes į bendrojo ugdymo grupes integruojami specialiųjų poreikių vaikai, turintys elgesio, emocijų ir socialinės raidos sutrikimų, intelekto sutrikimų, kalbos ir komunikacijos sutrikimų, todėl tokiems vaikams reikalingas individualizuotas ugdymas. Darželis teigė, kad minėtų specialistų etatus jie anksčiau turėjo, tačiau prasidėjus ekonominei krizei savivaldybė juos sumažino.

Kai kurie darželiai nurodė, kad be minėtų specialistų jiems trūksta slaugytojo-dietisto (Jurbarko r. Jurbarkių darželis mokykla, Mažeikių lopšelis-darželis „Žilvitis“), dietologo (Skuodo r. Ylakių vaikų lopšelis-darželis, Klaipėdos lopšelis-darželis „Volungėlė“).

Visos ugdymo įstaigos pripažįsta, kad geriausias variantas yra tada, kai reikiamų specialistų komanda yra pačioje ugdymo įstaigoje, kurią lanko vaikas.

4. Nepakankamas finansavimas ikimokyklinio ugdymo įstaigų, t.y. nepakanka lėšų pašalinti nustatytiems įstaigų neatitikimams higienos reikalavimams, neužtikrinamas vaikų saugumas.

Tai dar viena problema, kurią dažniausiai įvardija ugdymo įstaigos. Kai kurios ugdymo įstaigos, pvz. Kauno lopšelis-darželis „Žingsnelis“ nurodė, kad jų darželis yra neaptvertas ir nors dėl minėtos priežasties kreipėsi į savivaldybę, tačiau pagalbos nesulaukė. Vilniaus lopšelis-darželis „Rasa“ taip pat nurodė, kad jų darželis yra gatvių sankryžoje ir jiems būtina tvora, siekiant užtikrinti vaikų saugumą, be to darželio vadovo pastebėjimu nesant tvoros per darželio teritoriją vaikšto pašaliniai asmenys, šiukšlina, laužo inventorių ir kurie kelia grėsmę vaikų saugumui. Be to, tai yra ir higienos reikalavimų neatitikimas, nes higienos norma numato reikalavimą teritorijai – teritorija turi būti aptverta ne žemesne kaip 1,5 m aukščio tvora. Tą pačią problemą turi ir Kupiškio vaikų lopšelis-darželis „Obelėlė“, Kauno lopšelis-darželis „Vaidilutė“, Kauno lopšelis-darželis „Spindulys“ ir kt.

Rokiškio rajono Juodupės lopšelis-darželis taip pat nurodė, kad jų viena ugdymo grupė neatitinka higienos reikalavimų ir vaikams joje būti yra nesaugu, nes yra labai seni sanitariniai mazgai, senas vamzdynas, elektros instaliacija, sutrūkusios ir pelėja sienos; Kretingos mokykla-darželis „Pasaka“ nurodė, kad nuo 2007 metų negali gauti higienos paso, nes neatitinka kai kurių higienos reikalavimų.

Daugumas ugdymo įstaigų nurodė, kad joms trūksta lėšų įstaigos renovacijai – blogėjanti pastato ir vidaus patalpų būklė, šaltos grupės, nesandarūs, neatsidarantys langai, pasenusi elektros instaliacija ir vandentiekio sistemos kelia pavojų tiek vaikų, tiek ir darbuotojų gyvybei (Palangos lopšelis-darželis „Ažuoliukas“, Kauno lopšelis-darželis „Drevinukas“, Alytaus lopšelis-darželis „Boružėlė“, Biržų lopšelis darželis „Ažuoliukas“, Alytaus lopšelis-darželis „Saulutė“, Vilniaus Salininkų lopšelis-darželis, Šiaulių r. Daugėlių lopšelis-darželis, Klaipėdos lopšelis-darželis „Papartėlis“, Mažeikių lopšelis-darželis „Delfinas“ ir kt.).

5. Vaikų pavėžėjimo problema.

Panevėžio rajono Naujamiesčio vaikų lopšelis-darželis nurodė, kad jų įstaigą lanko aplinkinių kaimų vaikai, nes lopšelis-darželis yra vienintelis seniūnijoje. Problema aplinkiniuose kaimuose gyvenančių vaikų – atvykimas į įstaigą. Administracijos teigimu, tėvai bedarbiai, neturi transporto priemonių, o maršrutinių mikroautobusų vairuotojai atsisako vežti vienus vaikus, o tėvai neturi lėšų autobuso bilietams. Be to, į kai kuriuos aplinkinius kaimus maršrutiniai mikroautobusai važiuoja tik 2-3 kartus per savaitę. Taip pat Skuodo r. Mosėdžio vaikų lopšelis-darželis nurodė, kad yra ikimokyklinio amžiaus vaikų, gyvenančių Mosėdžio seniūnijos aplinkiniuose kaimuose, tačiau jie negali lankyti jų ugdymo įstaigos dėl pavėžėjimo problemos.

Užsiklausius informacijos iš savivaldybių administracijų apie tai kaip jų savivaldybėje yra sprendžiamas vaikų pavėžėjimo į ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo įstaigas klausimas, ypač vaikų, gyvenančių kaimo vietovėse, iš daugumos savivaldybių administracijos buvo gautas atsakymas, kad Švietimo įstatyme ir Transporto lengvatų įstatyme nėra numatyta apie ikimokyklinio ugdymo vaikų pavėžėjimą savivaldybės lygmeniu, todėl šių vaikų pavėžėjimo klausimas nesprenžiamas (Panevėžio r., Joniškio r., Kalvarijos, Kaišiadorių r. ir kt. savivaldybės administracijos). Pasak savivaldybės administracijos vadovų, pavėžėjimą organizuoja patys tėvai. Kai kurios savivaldybės paminėjo, kad kaimo vietovėse vaikai pavežami mokykliniais autobusiukais, jeigu vaikus lydi tėvai. Dažniausiai vaikų pavėžėjimas organizuojamas ten, kur priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo grupės veikia bendrojo lavino mokyklų patalpose.

Tačiau yra savivaldybių, kurios nėra abejingos minėtai problemai ir stengiasi, kad jų savivaldybės teritorijoje gyvenantys vaikai lankytų ugdymo įstaigas. Jos, atsižvelgdamos į tėvų pageidavimus, teikia pavėžėjimo paslaugas – vaikai į įstaigas ir į namus vežami mokyklų autobusais, seniūnijų transportu. Pvz., Pasvalio savivaldybės administracija nurodė, kad dvi iš keturių jų ikimokyklinio ugdymo įstaigų turi autobusus, kurie iš aplinkinių kaimų atsiveža vaikus. Vilkaviškio rajono savivaldybės administracija taip pat nurodė, kad specialiųjų ugdymosi poreikių ikimokyklinio/priešmokyklinio amžiaus vaikai pavežami į ugdymo įstaigas. Vasarą, nedirbant visoms miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigoms savivaldybė sudaro sąlygas (organizuoja pavėžėjimą) nuvežti vaikus į veikiančią ikimokyklinio ugdymo įstaigą.

Utenos savivaldybė nurodė, kad kaimo vietovėse, iš atokesnių vietų, vaikai į mokyklų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupes pavežami mokyklos transportu. Atsivežti vaikams iki 3 m. amžiaus naudojamos automobiline saugos kėdutės.

Plungės savivaldybė administracija informavo, kad kiekvieną dieną į ugdymo įstaigas pavežami 7 ikimokyklinio ir 22 priešmokyklinio amžiaus vaikai.

III. Dažniausiai pasitaikantys higienos normos HN 75:2010 pažeidimai vaikų ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo įstaigose

Visuomenės sveikatos centrai atlieka valstybinę visuomenės sveikatos saugos kontrolę ikimokyklinio ugdymo įstaigose.

Vilniaus visuomenės sveikatos centras informavo, kad 2011 m. atliko valstybinę visuomenės sveikatos saugos kontrolę 117 (85 %) **Vilniaus miesto** ir 13 (65 %) **Vilniaus rajono** ikimokyklinio ugdymo įstaigų (lopšelių darželių ir darželių-mokyklų ikimokyklinių grupių). Higienos pažeidimai buvo nustatyti 105 (90 %) patikrintuose Vilniaus miesto ir 13 (100 %) Vilniaus rajono ikimokyklinio ugdymo įstaigų.

Visuomenės sveikatos saugos kontrolės metu dažniausiai buvo nustatomi teritorijų įrengimo reikalavimų neatitikimai – (71 %) Vilniaus miesto ir 10 (77 %) Vilniaus rajono vaikų ikimokyklinių įstaigų (nustatoma, kad teritorijas juosiančių tvorų aukštis yra žemesnis nei Higienos normoje numatyti 1,5 m. aukščio, tvoros išlūžusios ar vietomis jų visai nėra, nuo užteršimo neapsaugomos vaikų smėlio dėžės, pavasario sezono metu nepakeičiamas smėlio dėžių smėlis, nesaugūs teritorijoje esantys įrenginiai).

Patalpų įrengimo reikalavimų neatitikimai nustatyti 59 (50 %) Vilniaus miesto ir 5 (38 %) Vilniaus rajono vaikų lopšeliuose-darželiuose (nustatoma nepašalinti patalpų naudojimo metu atsiradę sienų, lubų, grindų, įrenginių ar inventoriaus defektai, nusidėvėję, sunkiai valomos patalpų grindys ir sienos, baldai nepritaikyti vaikams pagal ūgį ir amžiaus ypatumus, tualetuose kabinos įrengtos be varstomos uždangos, nesudaromos sąlygos naktipuodžiams plauti, ne visose patalpose yra natūralaus vėdinimo per atidaromus langus galimybė.

Kontrolės metu nustatyta, kad buvo viršijamas sąrašinis vaikų skaičius 45 (38%) ikimokyklinių ugdymo įstaigų darželio grupėse ir 38 (32 %) įstaigų lopšelio grupėse Vilniaus mieste.

Vilniaus visuomenės sveikatos centro specialistai kontrolės metu pagal kompetenciją vertindami maitinimo organizavimo atitikimą Higienos normai nustatė, kad Vilniaus miesto vaikų lopšeliuose-darželiuose „Žilvitis“ ir „Rūta“ vaikų maitinimas buvo organizuotas nesilaikant su Vilniaus visuomenės sveikatos centru suderinto valgiaraščio patiekalų ir produktų asortimento. Vilniaus rajono Marijampolio pradinėje mokykloje veikiančiose ikimokyklinės veiklos grupėse maitinimas buvo organizuojamas neturint su Vilniaus visuomenės sveikatos centru suderinto valgiaraščio.

Vilniaus visuomenės sveikatos centro **Šalčininkų** skyriuje buvo atlikti 8 (66 %) ikimokyklinių vaikų švietimo įstaigų patikrinimai. Higienos normos pažeidimai nustatyti 5 (62 %) vaikų lopšeliuose-darželiuose. Visuomenės sveikatos saugos kontrolės metu fiksuota, kad 2 (25 %) įstaigų patalpose yra reikalavimų neatitinkanti susidėvėjusi grindų danga, 1 (12 %) lopšelyje-darželyje netiekiamas karštas vanduo į grupės sanitarinį mazgą. 1 (12 %) įstaigos privalomų turėti pirmosios pagalbos rinkinių sudėtis ir apimtis neatitiko teisės aktų reikalavimų, 1 (12,5 %) vaikų darželyje nustatyta, kad teritorijos tvora yra žemesnė nei 1,5 m. aukščio.

Vilniaus visuomenės sveikatos centro **Širvintų** skyriuje 2011 m. atlikta 5 (100 %) vaikų lopšelių-darželių visuomenės sveikatos saugos kontrolė. Patikrinimų metu nustatyta, kad 1 (20 %) įstaigose viršijamas sąrašinis vaikų skaičius, nepašalinti patalpų naudojimo metu atsiradę sienų ir grindų defektai 1 (20 %) lopšelyje-darželyje, 1 (20 %) įstaigoje vasaros laikotarpiu nuo užteršimo nebuvo apsaugotos vaikų smėlio dėžės, 2 (40 %) vaikų lopšeliuose-darželiuose tvoros aukštis nesiekė reglamentuoto 1,5 m. aukščio.

Švenčionių skyrius atliko valstybinę visuomenės sveikatos saugos kontrolę 4 (57 %) ikimokyklinio ugdymo įstaigose, visų jų patikrinimo metu rasti Higienos normos reikalavimų

neatitikimai. 4 (100 %) įstaigų sklypas/teritorija aptverta žemesne kaip 1,5 m. aukščio tvora, 3 (37 %) įstaigų tualetuose-prausyklose sienos, grindys nelygios (iškritusios plytelės), sunkiai valomos drėgnu būdu, 1 (25 %) įstaigoje netiekiamas karštas vanduo į tualetus prausykles.

Vilniaus Visuomenės sveikatos centro **Ukmergės** skyriuje buvo atlikta 12 (66 %) ikimokyklinių vaikų švietimo įstaigų patikrinimų. Higienos normos pažeidimai nustatyti 6 (50 %) vaikų lopšeliuose-darželiuose. 4 (66 %) vaikų darželiuose nustatyta, kad pirmosios pagalbos rinkiniai neatitinka reglamentuotos apimties, 2 (33 %) įstaigose darbuotojai dirbo neišklausę privalomų mokymų, susidėvėjusi grindų dangą nustatyta 2 (33 %) įstaigose, vasaros metu smėlio dėžės neapsaugotos nuo užteršimo 2 (33 %) įstaigose.

Vilniaus Visuomenės sveikatos centro **Trakų** skyriaus specialistai atliko visuomenės sveikatos saugos kontrolę 8 (36 %) Trakų rajono ir Elektrėnų savivaldybės teritorijoje esančiose ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Patikrinimų aktuose fiksuota, kad 3 (37 %) vaikų lopšelių-darželių ugdymo grupės suformuotos viršinant Higienos normoje pagal amžiaus grupes nurodytą vaikų skaičių, 2 (25 %) ikimokyklinių ugdymo įstaigų grupėse nepakanka ploto 1 vaikui, 2 (25 %) nepakanka tualetų ir kriauklių esamam vaikų skaičiui, 6 (75 %) įstaigose reikia atlikti remonto darbus, suremontuoti lubas, sienas bei pakeisti susidėvėjusią grindų dangą.

2011 m. administracinio poveikio priemonės buvo taikytos 7 ikimokyklinių ugdymo įstaigų atsakingiems asmenims.

Kauno visuomenės sveikatos centras informavo, kad per 2011 metus buvo patikrintos 88 ugdymo įstaigos planine tvarka dėl Lietuvos higienos normos HN 75:2010 reikalavimų laikymosi. Patikrinimų metu 75-ose nustatyti higienos norminio akto pažeidimai: vienu metu grupėje su vaikais nuo 1 iki 7 metų dirba mažiau kaip 2 darbuotojai; lovos ir /ar čiužiniai buvo sustatyti taip, kad negalima laisvai prieiti prie kiekvieno vaiko; ne visų įstaigos patalpų grindys, sienos ir lentynos yra lygios, o jų apdaila lengvai valoma drėgnu būdu ir atspari valymo priemonėms; grupių sąrašai sudaryti viršijant higienos normoje pagal amžiaus grupes nurodytą vaikų skaičių; šildymo prietaisų aštrios briaunos neapsaugotos nuimamomis grotelėmis; įstaigos sklypas/teritorija aptverta žemesne kaip 1,5 m. aukščio tvora; įstaigos darbuotojai dirba neturėdami higienos žinių, o pedagoginiai darbuotojai ir pirmosios pagalbos teikimo klausimais išklaustyti kursų pažymėjimų; grupių patalpose/erdvėse vienam vaikui iki 3 metų grupėje neužtikrinamas 4,3 kv. m. plotas, o 3-7 metų vaikų grupėse – 4 kv. m. plotas; vienas sutrikusio intelekto, kurčias, neprisigirdintis, aklas, silpnaregis, turintis judesio ir padėties, kompleksinių, elgesio, žymių kalbos ar kitų komunikacijos sutrikimų, neįgalus vaikas, integruotai ugdomas įstaigos grupėje, prilyginamas dviem tos grupės, kurioje ugdomas, vaikams, tačiau atitinkamai nemažinamas teisės akte nustatytas grupės vaikų skaičius; specialiosios ikimokyklinio ugdymo grupės sukomplektuotos viršinant teisės akto reikalavimus; vaikams unitazai įrengti ne kabinose; priimant vaiką į įstaigą nepateiktas Vaiko sveikatos pažymėjimas; kasdien 2 kartus šviesiu paros metu vaikai nėra išvedami į lauką; ne kiekvienoje įstaigos grupėje yra įmonės pirmosios pagalbos rinkinys, rinkinio sudėtis ir apimtis neatitinka teisės akto reikalavimų; vaikų maitinimui vartojami nealkoholiniai gėrimai su maisto priedais (dažikliais, konservantais, saldikliais); grupės patalpose, nėra įrengtų spintų švarams indams laikyti; vaikai maitinami ne pagal valgiaraščius, patvirtintus įstaigos vadovo ir suderintus su teritorine visuomenės sveikatos priežiūros įstaiga.

Dažniausiai nustatyti pažeidimai: įstaigos teritorija aptverta žemesne kaip 1,5 m. aukščio tvora; nėra įrengtų uždarų spintų švarams indams laikyti; grupių sąrašai sudaryti viršijant higienos normoje pagal amžiaus grupes nurodytą vaikų skaičių; šildymo prietaisų aštrios briaunos neapsaugotos nuimamomis grotelėmis; ne visų įstaigos patalpų grindys, sienos ir lentynos yra lygios, o jų apdaila lengvai valdoma drėgnu būdu ir atspari valymo priemonėms.

Už norminio akto pažeidimus teisės aktų nustatyta tvarka taikytos 25 administracinės nuobaudos.

2011 m. patikrinimų metu receptūrų ar valgiaraščių pažeidimai nustatyti 5 ikimokyklinio ugdymo įstaigose: Kauno menų darželyje „Etiudas“ ir Kauno vaikų lopšelyje-darželyje „Giliukas“ vaikų maitinimo valgiaraščiai nesuderinti su teritorine visuomenės sveikatos

priežiūros įstaiga. Kauno vaikų lopšelyje-darželyje „Židinėlis“ vaikų maitinimas vykdomas nesivadovaujant patvirtintu ir su teritorine visuomenės sveikatos priežiūros įstaiga suderintu valgiaraščiu, pietų I ir II patiekalai neatitiko suderinto valgiaraščio, vakarienei skirto patiekalo išėiga neatitiko suderinto valgiaraščio. Kauno rajono Raudondvario vaikų lopšelyje-darželyje „Riešutėlis“ vaikų maitinimui buvo tiekiamas nealkoholinis gėrimas (sultys) su maisto priedais (saldikliais). Kauno rajono Garliavos mokykloje-darželyje vaikai maitinami pagal valgiaraštį, kuris nėra suderintas su teritorine visuomenės sveikatos priežiūros įstaiga.

Telšių visuomenės sveikatos centras informavo, kad dėl HN 75:2010 reikalavimų laikymosi 2011 m. iš viso buvo atlikta 31 patikrinimas. Iš jų 16 patikrinimų metu buvo nustatyti pažeidimai.

Dažniausiai pasitaikantys pažeidimai: teritorija, patalpos ir jų įrengimas neatitinka higienos normos reikalavimų (laiptų, aikštelių įrengimas neužtikrina vaikų saugos; įstiklintos durys neapsaugotos nuo atsitiktinio atsitrengimo, smūgių ir sužalojimo rizikos; smėlio dėžės neapsaugotos nuo užteršimo; patalpų naudojimo metu atsiradę sienų, lubų, grindų ar inventoriaus defektai, gali turėti įtakos vaikų sveikatai ir saugumui.

Marijampolės visuomenės sveikatos centras informavo, kad 2011 metais buvo patikrintos 26 ugdymo įstaigos. Pažeidimai buvo rasti 5 patikrintose ugdymo įstaigose: 1 ugdymo įstaiga vykdė veiklą neturėdama leidimo-higienos paso, 1 ugdymo įstaigos ne visi darbuotojai buvo patikrinę sveikatą teisės aktų nustatyta tvarka, 2 ugdymo įstaigos darbuotojai nebuvo įgiję higienos žinių, o pedagoginiai darbuotojai – ir pirmosios pagalbos teikimo klausimais, 2 ugdymo įstaigų skalbyklų patalpose technologiniai įrenginiai nebuvo išdėstyti taip, kad švarių ir nešvarių skalbinių srautai nesusisiektų.

2 ugdymo įstaigų vadovams buvo surašyti administracinio teisės pažeidimo protokolai.

Panevėžio visuomenės sveikatos centras informavo, kad buvo patikrintos 59 įstaigos, iš jų 48 ugdymo įstaigose nustatyti pažeidimai: teritorija aptverta žemesne kaip 1,5 m aukščio tvora (19 ugdymo įstaigų); vaikams unitazai įrengti ne kabinose (8 ugdymo įstaigos); patalpų grindys, sienos, tualetų kabinos nėra lygios (21 ugdymo įstaigoje); neužtikrinamas patalpų vėdinimas varstomais langais (3 ugdymo įstaigos); teritorijoje neįrengta apsauga nuo tiesioginių saulės spindulių (3 ugdymo įstaigose); nepakanka sanitarinių įrenginių grupių tualetuose-prausyklose (3 ugdymo įstaigose); vaikai miega ant čiužinių, kurių aukštis mažesnis kaip 7 cm (1 ugdymo įstaigoje); ugdymo grupių sąrašai sudaryti viršijant pagal amžiaus grupes nurodytą vaikų skaičių (1 ugdymo įstaigoje); smėlio dėžės nėra apsaugotos nuo užteršimo (1 ugdymo įstaigoje); įstaigos patalpos, įrenginiai ir kitas inventorių nėra prižiūrimas ir valomas taip, kad būtų užtikrinama švara (2 ugdymo įstaigose).

9 ugdymo įstaigų atsakingiems asmenims taikytos administracinės nuobaudos.

Šiaulių visuomenės sveikatos centras informavo, kad per 2011 metus Šiaulių mieste ir rajone buvo patikrinti 26 objektai teikiantys ikimokyklinio ir/ar priešmokyklinio ugdymo paslaugas. Pažeidimų rasta 21 objekte. Administracinė atsakomybė taikyta 3 įstaigoms.

Dažniausiai nustatomi pažeidimai: grupės neaprūpinamos būtinu inventorių (valymui ir kt.), kelėtoje įstaigų buvo darbuotojų, kurie dirbo nepasitikrinę sveikatos, naudojami indai su išdaužyta emale. Kai kuriose įstaigose patalpų įrengimas neatitinka teisės aktų reikalavimų, laiptinėse nutrupėję laiptai, atsilupusi grindų danga, sienų tapetai, sienų ir lubų sandūros suskilusios, tualetuose nėra pertvarų, susidėvėjusios pusvonės, šildymo prietaisai neapsaugoti nuimamomis grotelėmis, grupių žaidimų kambariuose nėra apsauginių žaliuzių. Dvejuose ikimokyklinio ugdymo įstaigose sąrašinis vaikų skaičius viršijo normos reikalavimus. Ne visur aprūpinta pirmosios medicinos pagalbos rinkiniais.

Pakruojis – patikrintos 7 ikimokyklinio ugdymo įstaigos.

Nustatyti pažeidimai: seni, susidėvėję santechniniai įrenginiai, kai kuriose grupėse praustuvės ir unitazai įrengti per aukšti, unitazai įrengti ne kabinose, lopšelio grupėse ne visur yra pusvonės su lanksčiu dušo rageliu, langai susidėvėję, nesandarūs, sunkiai atsidaro, sienų, lubų danga nusidėvėjusi.

Radviliškis – 2011 m. buvo patikrintos 5 ikimokyklinio ugdymo įstaigos. Pažeidimai buvo nustatyti visose 5 įstaigose: grupių tualetuose-prausyklose karštas vanduo nėra tiekiamas nuolat, grindų ir sienų danga nelygi, pavėsinių stogai padengti asbesto turinčia danga, kuri nėra vientisa, teritorija aptverta žemesne kaip 1,5 m. aukščio tvora.

Kelmė – 2011 m. Kelmės rajone buvo patikrintos 3 ikimokyklinio ugdymo įstaigos. Patikrinimo metu nustatyti pažeidimai: 2-se įstaigose grupių sąrašai sudaromi viršijant pagal amžiaus grupes nurodytą vaikų skaičių, smėlio dėžės nėra apsaugotos nuo užteršimo, tualetų-prausyklų valdymo inventoriūs nepaženklintas ir laikomas kartu su kitų patalpų valymo inventoriūmi.

Joniškis – 2011 m. buvo patikrintos 6 ikimokyklinio ugdymo įstaigos. Pažeidimai nustatyti 1 objekte: skalbykloje, skalbinių lyginimo patalpoje, darželio koridoriuose sienų, lubų dangos vietomis sutrūkinėjusios, grindų danga vietomis nelygi, išbyrėję lubų tinkas vaikų miegamajame.

Akmenė – kontrolė atlikta 2 objektuose.

Nustatyti pažeidimai: nesukomplektuoti pirmosios pagalbos rinkiniai, nepateikti vaikų sveikatos tikrinimo pažymėjimai.

Alytaus visuomenės sveikatos centras informavo, kad 2011 m. Alytaus apskrities 32 ikimokyklinio ugdymo įstaigose atlikti patikrinimai dėl higienos normos reikalavimų laikymosi. Pažeidimai nustatyti:

- Alytaus lopšelyje-darželyje „Pušynėlis“ administracinio teisės pažeidimo protokolas surašytas direktorei už pažeidimą formuojant ugdymo grupes (grupėse viršijamas leidžiamas vaikų skaičius ir lovų ar čiužinių turi būti tiek, kiek grupėje yra pietų miegą miegančių vaikų (vienoje grupėje 20 lovyčių, o pietų miega 22 vaikai).

- Alytaus lopšelyje-darželyje „Šaltinėlis“ administracinio teisės pažeidimo protokolas surašytas skalbinių prižiūrėtojai už pažeidimą – skalbykloje neužtikrinta patalpų ir inventoriaus švara.

- Lazdijų vaikų darželyje-mokykloje „Kregždutė“ nustatyta netinkama patalpų ir įrangos priežiūra. 2 administracinio teisės pažeidimo protokolai surašyti vyriausiajai slaugytojai už pažeidimą.

- Varėnos „Pasakos“ vaikų lopšelyje-darželyje po ligos vaikas buvo priimtas į „Kačiukai“ grupę be gydytojo pažymos, taip pat šioje grupėje buvo netinkama tualetų patalpų priežiūra. Administracinio teisės pažeidimo protokolas surašytas direktorei.

- Varėnos „Žilvičio“ vaikų lopšelyje-darželyje į lopšelio grupę „Kačiukai“ priimtas sergantis vaikas, turintis užkrečiamųjų ligų požymių (viduriuojantis). Administracinio teisės pažeidimo protokolas surašytas vaikų slaugytojai.

- Druskininkų vaikų lopšelyje-darželyje „Žibutė“ nustatyti pažeidimai: susidėvėję vamzdiniai, plytelės, unitazai, praustuvai, susidėvėjusi grindų danga, spintelės. Lentynos, skalbykloje vėdinimo sistemos, susidėvėjusi ir nesaugi pavėsinių stogo danga. Apie situaciją informuota savivaldybė, kuri skyrė 128 tūkst. Lt remonto darbams, inventoriaus atnaujinimui bei pavėsinių sutvarkymui ir atnaujinimui.

Klaipėdos visuomenės sveikatos centras informavo, kad 2011 metais buvo patikrintos 76 ikimokyklinio ugdymo įstaigos. Buvo nustatyti šie pažeidimai:

- kai kuriose ugdymo įstaigose grupės suformuotos viršinant higienos normos nustatytą vaikų skaičių;

- kai kurių ugdymo įstaigų prausyklose, tualetuose susidėvėję, techniškai netvarkingi sanitariniai įrenginiai;

- kai kurių ugdymo įstaigų patalpų įrengimas neatitiko higienos normos reikalavimų – susidėvėjusios, nelygios grindų, sienų dangos, šildymo prietaisų ir įrenginių aštrios briaunos neapsaugotos nuimamomis grotelėmis, unitazai įrengti ne kabinose.

- dalyje ugdymo įstaigų netinkamai buvo vykdoma patalpų ir įrangos priežiūra;

- kai kuriose ugdymo įstaigose dalis vaikų nepateikė sveikatos pažymėjimų;

- į kai kuras ugdymo įstaigas priimami vaikai, turintys užkrečiamųjų ligų požymių (kosintys, turintys išskyrų iš nosies ir kt.);
- ne visos smėlio dėžės apsaugotos nuo užteršimo;
- ne visi darbuotojai dirbo įgiję higienos žinių, o pedagoginiai darbuotojai – ir pirmosios pagalbos teikimo klausimais;
- dalyje ugdymo įstaigų pirmosios pagalbos rinkinių sudėtis ir apimtis neatitiko teisės akto reikalavimų.

Dažniausiai pasitaikantis pažeidimas – patalpų įrengimas neatitinka higienos normos reikalavimų.

2011 metais dėl ikimokyklinio ugdymo įstaigų veiklos Klaipėdos visuomenės sveikatos centras gavo 6 skundus, 3 iš jų buvo pagrįsti. Pareiškėjai skundėsi, kad į ikimokyklinio ugdymo įstaigas priimami sergantys vaikai, kad darželio grupėse oro temperatūra neatitinka higienos normos reikalavimų (per žema), vaikams pateikiamos per mažos patiekalų porcijos.

Už higienos normos reikalavimų pažeidimus 14 atsakingų ikimokyklinio ugdymo įstaigų taikytos administracinio poveikio priemonės, duoti nurodymai nustatytiems pažeidimams pašalinti, apie ikimokyklinių įstaigų higieninę būklę informuotos savivaldybės.

Tauragės visuomenės sveikatos centras informavo, kad 2011 metais atlikta 12 planinių patikrinimų. Pažeidimai nustatyti 2-ose Šilutės rajono ikimokyklinio ugdymo įstaigose.

Abi įstaigos neturėjo įsigijusios po 2 komplektus čiužinių apvalkų; vieno darželio žaidimų aikštelėje nesudarytos sąlygos apsaugoti vaikus nuo tiesioginių saulės spindulių ir kritulių.

Tauragės ir Jurbarko rajonuose pažeidimų nenustatyta.

Utenos visuomenės sveikatos centras informavo, kad 2011 metais buvo atlikti 55 patikrinimai. 17-oje ikimokyklinio ugdymo įstaigų buvo nustatyti pažeidimai, t.y. veikla vykdoma neturint leidimo-higienos paso, sąrašinis vaikų skaičius grupėse viršija higienos normos leistiną vaikų skaičių, vaikams nesudarytos saugios ugdymo sąlygos, darbuotojai neturi sveikatos žinių atestavimo pažymėjimų, nėra pirmosios pagalbos rinkinių, šildymo įrenginių aštrios briaunos neapsaugotos nuimamomis grotelėmis, vaikų ugdymo patalpose neįrengtos apsaugos nuo tiesioginių saulės spindulių, darželių teritorijoje esančios smėlio dėžės neapsaugotos nuo užteršimų, teritorijoje nesaugūs įrenginiai, vaikai nepasitikrinę sveikatos, į ikimokyklinio ugdymo grupes priimami sergantys ar turintys užkrečiamųjų ligų požymių vaikai, po ligos vaikai priimami į įstaigą nepateikus gydytojo pažymų.

2011 metais 8-ioms ikimokyklinio ugdymo įstaigoms dėl nustatytų pažeidimų surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolai (administraciniai nurodymai)

IV. Ikimokyklinio ugdymo įstaigų maisto tvarkymo skyriuose dažniausiai nustatomi pažeidimai

Ikimokyklinio amžiaus vaikams svarbu gauti saugų, sveiką ir kokybišką maistą.

Darželinukai turi būti maitinami šviežiu, ką tik pagamintu maistu. Maistas turi atitikti sveikos mitybos normas, vaiko amžių ir sveikatos ypatumus bei kitus maitinimo reikalavimus. Siekiant išsiaiškinti esamą situaciją buvo užsiklausta informacijos iš teritorinių maisto ir veterinarijos tarnybų, kurios informavo apie vykdomus patikrinimus ikimokyklinio ugdymo įstaigų maisto tvarkymo skyriuose ir dažniausiai nustatomus pažeidimus.

Vilniaus valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba (toliau – VMVT) informavo, kad 2011 metais planine tvarka patikrino maisto tvarkymą visuose Vilniaus miesto lopšeliuose-darželiuose. Patikrinimų metu dalyje lopšelių-darželių nustatyti teigiami poslinkiai – atlikti remontai virtuvėse, virtuvėlėse, pakeisti langai, įsigyti gamybiniai stalai, šaldytuvai, įranga. Tačiau patikrinimų metu nustatyta ir eilė pažeidimų: vis dar yra maisto tvarkymo skyrių, kuriuose maisto ruošimas yra nesaugus, patalpos savalaikiai neremontuojamos, nekeičiami seni susidėvėję įrenginiai bei smulkus gamybos inventorių, vaikų maitinimas organizuojamas neprisilaikant teisės aktų reikalavimų, patiekalai gaminami nesivadovaujant perspektyviais

valgiaraščiais, nesilaikoma receptūrų ir technologinių aprašymų, vaikų maitinimui naudojami neleistini produktai, maisto paruošimas neatitinka amžiaus ypatumų bei sveikatos mitybos principų ir taisyklių. Už nustatytus pažeidimus 45 vaikų ikimokyklinio ugdymo įstaigų atsakingiems darbuotojams pagal LR ATPK, taikytos administracinio poveikio priemonės.

Per 2011 metus dėl ikimokyklinių ugdymo įstaigų veiklos Vilniaus VMVT gavo 31 vartotojų skundą, iš kurių 20 pasitvirtino. Pastaruoju metu ypač padaugėjo vartotojų skundų dėl ikimokyklinio ugdymo įstaigose tiekiamo maisto kokybės, dažnai apsinuodijančių vaikų bei per mažų maisto porcijų.

2011 metais Vilniaus miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigose užregistruoti 4 per maistą plintančių infekcinių ligų protrūkiai, kurių metu susirgo vaikai bei įstaigų darbuotojai (l/d „Obelėlė,, l/d „Bitutė“, l/d „Lakštingala“, l/d „Žiburėlis“). Trims iš jų surašyti Maisto įstatymo pažeidimo, taikant Produktų saugos įstatyme numatytą atsakomybę, protokolai.

Kauno VMVT informavo, kad Kauno mieste yra 89 ikimokyklinio ugdymo įstaigos, Kauno rajone – 26 ikimokyklinio ugdymo įstaigos ir 3 mokyklos, teikiančios ikimokyklinio ugdymo paslaugas. Per 2011 metus buvo gauti 5 pranešimai dėl šių įstaigų maisto tvarkymo skyriuose gaminamo maisto kokybės, iš kurių 2 pasitvirtino.

Kauno VMVT gauti pasitvirtinę pranešimai:

1. 2011-03-24, kuriame buvo nurodyta, kad Kauno lopšelyje-darželyje „Žvangutis“ gaminamų patiekalų porcijų dydis neatitinka receptūrų, patiekalai ruošiami ne pagal patvirtintą valgiaraštį. Tikrinimo metu įvertintas savaitės valgiaraščių atitikimas perspektyviniams ir nustatyta, kad patiekalai neatitiko patvirtintų perspektyvinių valgiaraščių – pasvėrus 10 porcijų bulvių plokštainio, rasti sumažinti jų svoriai.

2. 2011-10-05, kuriame buvo nurodyta, kad Kauno rajono Sitkūnų mokykloje-darželyje nėra sudarytas tinkamas valgiaraštis, patiekalai kartojasi kas dvi dienas. Tikrinimo metu nustatyta, kad gaminant patiekalus neprisilaikoma patvirtintų valgiaraščių, receptūrų normų ir technologijos aprašymų reikalavimų.

Abiem atvejais už nustatytus pažeidimus atsakingiems asmenims taikytos administracinės nuobaudos, nurodyta sugriežtinti maitinimo kontrolę.

Kauno miesto ir rajono ikimokyklinių įstaigų maisto tvarkymo patalpos buvo patikrintos planine tvarka. Tikrinimų metu 9 įstaigose nustatyti pažeidimai.

Dažniausiai nustatomi pažeidimai:

- higienos normos (reikalingas dalinis patalpų remontas, naudojamo inventoriaus, įrengimų paviršiai nehygieniški, pažeisti korozijos)
- technologijų (trūksta įrangos, sudaroma kryžminės taršos galimybė, reikia koreguoti gaminamų patiekalų receptūras, technologijos aprašymus).
- savikontrolės (ne laiku atliekami geriamojo vandens savikontrolės tyrimai, neteisingai pildomi savikontrolės žurnalai).

Klaipėdos VMVT – Klaipėdos VMVT kuriojamoje teritorijoje yra 68 ikimokyklinio ugdymo įstaigos ir vienas ikimokyklinio ugdymo skyrius (54 Klaipėdos m., 2 Neringoje, 13 Klaipėdos r.). Per 2011 metus dėl maisto tvarkymo pažeidimų ikimokyklinio ugdymo įstaigose gauti šeši skundai, iš kurių penki dėl Klaipėdos miesto ir vienas dėl Klaipėdos rajono. Du skundai pasitvirtino:

1. 2011-02-09 buvo gautas Klaipėdos lopšelio-darželio „Traukinukas“ darbuotojos skundas, kad vaikams yra duodamos per mažos patiekalų porcijos. Patikrinus skunde išdėstytus faktus informacija iš dalies pasitvirtino. Nustatyta, kad pusryčių patiekalas „Omletas“ buvo pagamintas neprisilaikant žaliavų sudėjimo normų pagal tą dieną valgančiųjų vaikų skaičių. Todėl pagaminto „Omleto“ išėiga buvo mažesnė nei numatyta receptūroje.

2. 2011-11-18 Klaipėdos visuomenės sveikatos centras persiuntė nagrinėjimui pagal kompetenciją Klaipėdos apskrities vyriausiojo policijos komisariato Klaipėdos miesto PK persiustą anoniminį skundą dėl Klaipėdos vaikų lopšelio-darželio „Klevelis“ virtuvės darbuotojų bei sandėlininkės veiksmų, kad įstaigoje grobstomas maistas, kiti grubūs maisto apskaitos ir technologijų pažeidimai.

Patikrinus darželio maisto paruošimo skyrių nustatyta, kad organizuojant ugdytinių maitinimą neprisilaikoma suderinto valgiaraščio, maisto ruošimo technologijų aprašymų. Patiekalai gaminami pažeidžiant patiekalų receptūrų ir žaliavų sudėjimo normas. Rastas didesnis pagamintų patiekalų skaičius (19 porcijų muštos mėsos) nei nurodyta dienos valgiaraštyje. Sandėlininkės vedamoje „medžiagų sandėlio apskaitos knygoje, kai kurių produktų (pieno, sviesto, kiaulienos) likutis įrašomas pieštuku. Už nurodytus pažeidimus atsakingam asmeniui skirta nuobauda.

2011 metais iš viso patikrinti 64 ikimokyklinio ugdymo įstaigų maisto paruošimo skyriai, iš jų 50 – Klaipėdos mieste, 13 Klaipėdos rajone. Atlikta 78 patikrinimai, iš kurių 23 buvo su pažeidimais, už kuriuos dviem atvejais skirtos nuobaudos.

Šiaulių m. VMVT – Šiaulių mieste ir rajone yra 41 ikimokyklinė įstaiga. Per 2011 metus buvo gauta 1 skundas, kuris nepasitvirtino. Per 2011 metus buvo atlikti 44 ikimokyklinių įstaigų patikrinimai. Patikrinimų metu dažniausiai nustatomi pažeidimai:

- bendri higienos: nusidėvėję maisto tvarkymo patalpų paviršiai, susidėvėjusi įranga, neįrengta arba neefektyvi ventiliacija – 23 (45 %).
- savikontrolės pažeidimai – 8 (16 %).
- technologiniai pažeidimai (maistas ruošiamas ne pagal valgiaraščius) – 7 (14 %).

Alytaus VMVT- teritorijoje registruota 19 ikimokyklinių/priešmokyklinių ugdymo įstaigų (iš jų 15 – Alytaus mieste ir 4 Alytaus rajono savivaldybėje).

Per 2011 m. buvo gautas vienas anoniminis skundas, kuriame buvo nurodyta, kad Alytaus rajono mokyklomis ir ikimokyklinėmis įstaigoms tiekiamos nekokybiškos bulvės. Skundo pagrįstumas buvo tikrinamas įmonių planinių tikrinimų metu. Pranešimas nepasitvirtino.

2011 m. ikimokyklinės/priešmokyklinės įstaigos buvo tikrintos planine tvarka 19 kartų, neplanine – 6 (pagal informaciją ir prašymą). Patikrinimų metu buvo nustatyta, kad maisto tvarkymui naudojama susidėvėjusi gamybos įranga ir inventorių (jų paviršiai sunkiai valomi ir dezinfekuojami). Nebuvo užtikrintas savalaikis personalo mokymas maisto higienos klausimais. Patiekalai buvo gaminami nesilaikant suderintų valgiaraščių, receptūrų, naudojama žaliava su pasibaigusiais tinkamumo vartoti terminais (už šiuos pažeidimus dviejų ikimokyklinių įstaigų maisto ruošimo skyrių atsakingiems darbuotojams buvo skirtos administracinės nuobaudos pagal ATPK).

Šilalės VMVT informavo, kad Šilalės rajone yra 3 ikimokyklinio ugdymo įstaigos. Per 2011 m. skundų nebuvo gauta. Ikimokyklinio ugdymo įstaigos per 2011 metus buvo patikrintos po 1 kartą. Buvo nustatyti bendri higienos pažeidimai (gamybinės patalpose ant varstomų langų nėra tinkelių nuo vabzdžių, netinkama sienų, grindų danga).

Kupiškio VMVT informavo, kad 2011 metais skundų dėl ikimokyklinių ugdymo įstaigų dėl netinkamo maitinimo nebuvo gauta.

2011 metais atlikus patikrinimus ikimokyklinių įstaigų maisto paruošimo skyriuose pažeidimų nenustatyta.

Elektrėnų VTAT informavo, kad Elektrėnų savivaldybės teritorijoje veiklą vykdo 6 ikimokyklinio ugdymo įstaigos.

Per 2011 metus buvo gautas vienas anoniminis pranešimas, kad Elektrėnų darželyje-lopšelyje „Pasaka“ pavalgis varškės apkepo vaikui buvo bloga. Pranešimas nepasitvirtino. Patikrinimo metu buvo nustatyti pagalbinių patalpų, inventoriaus higienos reikalavimų pažeidimai, už kuriuos, atsakingai darbuotojai buvo paskirta administracinė bauda.

Kitose ikimokyklinio ugdymo įstaigose 2011 metais teisės aktų, reglamentuojančių vaikų maitinimą, pažeidimų nenustatyta.

Skuodo VMVT – veikia 4 ikimokyklinio ugdymo įstaigos, kuriose veikia ir priešmokyklinio ugdymo grupės

Skundų dėl pažeidimų ikimokyklinio ugdymo įstaigose 2011 metais negauta.

Per 2011 metus nustatyti bendri higienos ir savikontrolės pažeidimai: Skuodo vaikų lopšelio-darželio maisto tvarkymo skyriuje rūsyje esančio produktų sandėlio ventiliacijos anga

užkimšta, pradėjusi pelėti siena. Skuodo vaikų lopšelio-darželio maisto tvarkymo skyriuje sava laikiai neatlikti geriamojo vandens laboratoriniai tyrimai.

Šilutės VMVT – Šilutės rajone yra 12 ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo įstaigų, visų įstaigų maisto tvarkymo skyriai įtraukti į vidutinės rizikos maisto tvarkymo subjektų grupę ir tikrinami vieną kartą per metus.

2011 m. Šilutės VMVT nėra gavusi nė vieno vartotojo skundo dėl ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo įstaigų maisto tvarkymo skyrių. 4 ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo įstaigų maisto tvarkymo skyriai įrengti senose, nerenovuotose patalpose todėl šiose įstaigose 2011 m. tikrinimų metu dažniausiai nustatyti higienos pažeidimai: maisto tvarkymo patalpose nuo sienų lubų atsokę dažai, silpnai veikia ištraukiamoji ventiliacija, netinkamai (rūsiuose) įrengtos darbuotojų persirengimo patalpos, grupėse esančiose virtuvėse naudojamos senos, susidėvėjusios plautuvės, trūksta vienkartinėjų rankų nusausinimo priemonių, dalis naudojamo gamybinio inventoriaus (gamybiniai stalai, dubenys, puodai, pjaustymo lentelės, įrankiai) seni, susidėvėję.

Trakų VMVT informavo, kad 2011 metais skundų dėl pažeidimų ikimokyklinio ugdymo įstaigose nebuvo gauta.

Patikrinimų metu nustatyta: Paluknio vaikų lopšelyje-darželyje reikalingas remontas virtuvėse prie grupių trūksta džiovyklų, indaplovių.

Bražuolės vaikų lopšelyje-darželyje reikalingas remontas reikia lentynų, konvekcinių krosnių, reikia pakeisti apšvietimą, gamybinius stalus. Kituose darželiuose pažeidimų nenustatyta.

Kazlų Rūdos VMVT informavo, kad jos aptarnaujamoje teritorijoje yra viena ikimokyklinio ugdymo įstaiga. Per 2011 m. skundų dėl pažeidimų ikimokyklinėse įstaigose nebuvo gauta, atliktuose tikrinimuose pažeidimų nenustatyta.

Kelmės VMVT informavo, kad patikrino 5 ikimokyklinio ugdymo įstaigas. Grubių pažeidimų, galinčių turėti įtakos vaikų sveikatai, nenustatyta. Maitinimas organizuojamas pagal patvirtintus įstaigos vadovų, suderintus su teritoriniu Visuomenės sveikatos centru valgiaraščius. Per 2011 metus dėl ikimokyklinio ugdymo įstaigų veiklos pranešimų (skundų), Kelmės VMVT negavo.

Telšių VMVT informavo, kad 2011 metais atliko Telšių rajono ikimokyklinio ugdymo mokyklų maisto skyrių patikrinimus, kurių metu nustatyti bendri higienos, technologijų ir savikontrolės pažeidimai. 2011 metais vartotojų skundų dėl maisto saugos bei kokybės ikimokyklinio ugdymo mokyklų maisto tvarkymo skyriuose neužregistruota.

Jurbarko VMVT informavo, kad neregistruota nei vieno vartotojo skundo dėl ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo įstaigose vykdomos maitinimo veiklos bei maitinimui skirtų patiekalų saugos ar kokybės. Per metus atlikta 10 patikrinimų. Iš atliktų 10 patikrinimų, tik 2 patikrinimų metu nustatyti pažeidimai. Likusių aštuonių patikrinimų metu nustatyti pažeidimai priskirti mažareikšmiams. Nei vieno patikrinimo metu nenustatyta pažeidimų tiesiogiai susijusių su tvarkomo maisto sauga ir kokybe.

Dviejų patikrinimų metu rasti pažeidimai: gaminamų patiekalų receptūros bei technologiniai aprašymai įforminti nepilnai pagal teisės aktų reikalavimus; neturėjo sutarčių su licencijuotomis įmonėmis dėl šalutinių gyvūninių produktų išvežimo bei graužikų kontrolės; svarbių valdymo taškų kontrolei naudojo termometrus be galiojančios metrologinės patikros; taip pat nustatyta nežymių pažeidimų dėl patalpų bei naudojamo gamybinio inventoriaus.

Varėnos VMVT informavo, kad Varėnos mieste ir rajone veikia 6 ikimokyklinio ugdymo įstaigos, kuriose planiniai tikrinimai atliekami 1 kartą per metus. Atliktų patikrinimų metu per 2011 metus dažniausiai nustatyti pažeidimai dėl maitinimo organizavimo – neprisilaikoma patvirtintų ir suderintų valgiaraščių, maistas tiekiamas iš nerekomenduojamų maisto produktų grupių asortimento; bendri higienos pažeidimai – maisto tvarkymo patalpoms reikalingas remontas.

2011 m. užregistruoti 2 anoniminiai skundai, iš kurių 1 pasitvirtino – virtuvės darbuotoja maisto atliekas išsinešdavo į namus. Buvo surašytas Administracinių teisės pažeidimų protokolas, skirta administracinė nuobauda.

Ignalinos VMVT nurodė, kad kontrolę vykdo 4 vaikų ikimokyklinio ugdymo įstaigų maisto skyriuose. 2011 metais tirtas 1 vartotojo skundas dėl Ignalinos vaikų mokyklos-darželio „Šaltinėlis“ maisto skyriuje pagaminto maisto kokybės, pavalgę darželyje 2 vaikai vėmė. Vartotojo pranešimas nepasitvirtino. Nenustatyta, kad vaikai susirgo dėl nekokybiško maisto darželyje, nes maisto skyriuje nekokybiškų, nesaugių, pasibaigusiais tinkamumo vartoti terminais, laikomų netinkamomis sąlygomis maisto produktų nerasta. Produktai tiekiami kiekvieną dieną. Patiekalai gaminami laikantis higienos ir technologinių aprašymų.

2011 metais 2 maisto skyriuose nustatyti bendri higienos pažeidimai: susidėvėjusios pjaustymo lentelės, aliumininiai puodai, indai maisto smulkinimui, plautuvės.

Vaikų maitinimą organizuoja pačios ikimokyklinio ugdymo įstaigos. Maistas tiekiamas vaikams kokybiškas ir saugus, pasirinkti patikimi tiekėjai, laiku šalinami nurodyti trūkumai.

Raseinių VMVT – rajone yra 6 ikimokyklinio ugdymo įstaigos, kuriose buvo atlikti 8 patikrinimai. Per 2011 metus skundų dėl pažeidimų ikimokyklinio ugdymo įstaigose nebuvo gauta.

2011 metais dažniausiai nustatyti pažeidimai: nepilnai sutvarkytos receptūros, technologiniai aprašymai; dalis gamybinio inventoriaus senas, susidėvėjęs.

Vilkaviškio VMVT – per 2011 metus skundų dėl pažeidimų ikimokyklinio ugdymo įstaigose nebuvo gauta.

Vilkaviškio rajone yra 12 ikimokyklinio ugdymo įstaigų. 2011 metais buvo patikrinti visi ikimokyklinių įstaigų maisto tvarkymo skyriai. Tikrinimo metu grubių pažeidimų nenustatyta.

Kaišiadorių VMVT – 2011 metais Kaišiadorių valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba negavo skundų dėl pažeidimų ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Ikimokyklinio ugdymo maisto tvarkymo skyrių patikrinimų metu 2011 metais 67 % nustatytų pažeidimų buvo maisto tvarkymo savikontrolės skyriuje.

Palangos VMVT – per 2011 metus buvo gauti 2 skundai tėvų dėl Palangos miesto ikimokyklinių/priešmokyklinių ugdymo įstaigų vaikų maitinimo:

Dėl Palangos mokyklos-darželio „Pasaka“ darželinio amžiaus vaikų nekokybiško maitinimo, jog nesilaikoma perspektyvinio valgiaraščio, darželinio amžiaus vaikai gauna sumažintas porcijas, nurodyti meniu patiekalai keičiami kitais, neduodama valgiaraštyje nurodytų vaisių. Patikrinimo metu nustatyta, kad skundas pagrįstas. Buvo uždrausta teikti vaikų maitinimui maisto produktus, kurių sudėtyje yra konservantų (E211, E202). Atsakingam darbuotojui skirta nuobauda.

Taip pat buvo gautas tėvo pranešimas, kad 3 metų vaikai netinkamai maitinami Palangos lopšelyje-darželyje „Sigutė“, maisto racionas nepilnavertis. Atlikus patikrinimą nustatyta, kad pietūs gaminami pagal suderintą asortimentą su Klaipėdos VSC Palangos skyriaus specialistais. Tėvų pageidavimu 3 metų vaikams pakoreguotas valgiaraštis. Skundas nepagrįstas.

2011-11-15 Palangos VMVT inspektoriai organizavo susitikimą su Palangos Šventosios lopšelio-darželio „Sigutė“ atsakingais darbuotojais ir vaikų tėvais. Skaityta paskaita tema „Maitinimo organizavimas vaikų ikimokyklinėje ir priešmokyklinėje įstaigoje. Mitybos įtaka vaikų sveikatai.“

Palangos mieste yra 6 biudžetinės ikimokyklinės/priešmokyklinės vaikų ugdymo įstaigos Jas lanko 724 vaikai.

Per 2011 metus buvo patikrintos visos 6 Palangos miesto ikimokyklinio /priešmokyklinio ugdymo įstaigos. Nustatyti bendri higienos (netinkamai laikomos pjaustymo lentos), savikontrolės (neteisinai pildomi savikontrolės žurnalai), technologijų (nesilaikoma receptūros reikalavimų), produktų (dėl pasibaigusio tinkamumo termino uždrausta fermentinio sūrio realizacija), medžiagų ir gaminių besiliečiančių su maistu (dėl netinkamų paviršių uždrausta naudoti 15 komplektų stalo įrankių) pažeidimai.

Švenčionių VMVT informavo, kad per 2011 metus buvo gautas 1 skundas dėl vaikų lopšelio-darželio „Varpelis“, kuriame buvo nurodyta, kad darželio grupėse nėra karšto vandens.

Per 2011 metus buvo atlikti 6 ikimokyklinių įstaigų planiniai patikrinimai ir nustatyta, kad vidaus auditai ir geriamojo vandens tyrimai atliekami nesilaikant programose numatytų terminų.

Visagino VMVT informavo, kad Visagine yra 5 ikimokyklinio ugdymo įstaigos. Ikimokyklinės ugdymo įstaigos priskirtos vidutinės rizikos grupei ir tikrinamos kartą per metus. Planinio tikrinimo metu 2011 metais rasti pažeidimai 3 ugdymo įstaigų maisto tvarkymo skyriuose:

- neveikė mechaninė ventiliacija maisto tvarkymo skyriuje, pasibaigęs termometro kalibravimo terminas;
- atsiradus poreikiui dietinio maitinimo organizavimui, atskiras valgiaraštis patvirtintas įstaigos vadovo, tačiau nebuvo suderintas su visuomenės sveikatos centru.
- susidėvėjusios emaliuotos talpos, netinkamos sandėlio patalpos, kur nebuvo ventiliacijos ir fasuoti negreitai gendantys produktai buvo laikomi netinkamai.

Tauragės VMVT – per 2011 metus buvo gauti 2 vartotojų pranešimai, dėl ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo įstaigose maitinimo kokybės, kurių vienas iš jų pasitvirtino. Įmonės atsakingam darbuotojui skirta bauda. 2011 m. atliktų patikrinimų metu, dažniausiai buvo nustatyti bendri higienos pažeidimai, nesavalaikiai atliekami geriamojo vandens laboratoriniai tyrimai, neužtikrinamos naudojamų maisto žaliavų laikymo sąlygos.

Ukmergės VMVT – yra 14 ikimokyklinio ugdymo skyrių ir vienas specialiojo ugdymo skyrius. 2011 m. buvo atlikta maisto produktų kontrolė visuose skyriuose.

2011 m. buvo gauti 2 anoniminiai vartotojų skundai. Vienas skundas nepasitvirtino. Kito skundo patikrinimo metu buvo nustatyti ne skunde išdėstyti pažeidimai, bet kiti pažeidimai, už kuriuos atsakingiems darbuotojams buvo taikyta administracinė nuobauda.

Iš viso buvo atlikta 17 patikrinimų. Patikrinimų metu buvo nustatyti 4 bendrieji higienos reikalavimų pažeidimai ir po vieną technologijų, personalo higienos ir savikontrolės pažeidimą.

Anykščių VMVT – yra 9 ikimokyklinio ugdymo įstaigos. 2011 metais planinių patikrinimų metu esminių pažeidimų ikimokyklinio ugdymo įstaigose nenustatyta, skundų negauta.

Zarasų VMVT – yra 5 ikimokyklinio ugdymo įstaigos. Per 2011 metus skundų dėl pažeidimų ikimokyklinėse ugdymo įstaigose negauta. Per 2011 metus patikrinti visų penkių ikimokyklinių įstaigų maisto tvarkymo skyriai. Tikrinimo metu pažeidimų nenustatyta.

Biržų VMVT – yra 7 įstaigos, užsiimančios ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo veikla, vaikų globos namai VĮ „Vaiko užuovėja“.

Skundų dėl tokių įstaigų veiklos gaunama mažai, 2011 metais buvo gautas 1 skundas, pateikta informacija nepasitvirtino.

Marijampolės VMVT – atliko 16 ikimokyklinių ugdymo įstaigų maisto tvarkymo skyrių patikrinimų, iš kurių 2-ose (13 %) nustatyti pažeidimai. Vienu atveju rasta maisto produktų su draudžiamaisiais vaikų mitybai maisto priedais (vaisių sultys su saldikliais; pomidorų padažas su konservantu kalio sorbatu). Kitu atveju nustatyti patiekalų gamybos technologijos pažeidimai (per mažas porcijų svoris, netvarkingi/ netikslūs patiekalų gamybos technologiniai aprašymai). Per 2001 metus vartotojų skundų dėl vaikų maitinimo Marijampolės savivaldybės ikimokyklinėse ugdymo įstaigose neužfiksuota.

Kėdainių VMVT – kontrolę vykdė 13 ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo įstaigose ir 2 socialinio ir ugdymo centruose, kuriose yra įsteigtos ikimokyklinio ugdymo vaikų grupės: Josvainių ir Šėtos socialinio ir ugdymo centrai.

Per 2011 metus buvo gauti 2 skundai, kurie nepasitvirtino.

2011 metais atlikta 18 patikrinimų. Tikrinimo metu nustatyta 20 pažeidimų, iš jų: bendri higienos (8 atv.); technologijų (5 atv.); savikontrolės (4 atv.); produktų atsekamumo (1 atv.);

produktų laikymo sąlygų (1 atv.); personalo higienos (1 atv.). Už nustatytus pažeidimus buvo taikytos 3 baudos pagal ATPK.

Kėdainių mokykloje-darželyje „Puriena“ įvyko salmoneliozės protrūkis. Tikrinimo metu nustatyta kryžminės taršos galimybė ruošiant maistą bei papildomas veiksnys galėjo būti darbuotojų higieninių įgūdžių stoka.

Druskininkų VMVT – yra 3 ikimokyklinių/priešmokyklinių įstaigos. 2011 metais vartotojų skundų dėl maisto tvarkymo ugdymo įstaigų maisto ruošimo skyriuose negauta. 2011 m. buvo atlikti 3 patikrinimai, kurių metu nustatyti patalpų, bendri higienos, technologijų, įrangos pažeidimai.

Širvintų VMVT – Širvintų rajone yra 5 ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo įstaigos. Per 2011 metus dėl šių įstaigų veiklos skundų negauta.

Atliktų patikrinimų metu dažniausiai nustatyti savikontrolės (3 įstaigose), bendri higienos (1 įstaigoje), dokumentų (1 įstaiga), maisto priedų naudojimo (1 įstaiga) pažeidimai.

Šalčininkų VMVT – rajone veikia 11 vaikų ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo įstaigų maisto tvarkymo skyriai. 2011 m. skundų dėl pažeidimų organizuojant ir vykdant vaikų maitinimą negauta. Atliktų patikrinimų metu grubių pažeidimų nebuvo nustatyta. Dažniausiai pasitaikantys – ne laiku įvykdyti patalpų remonto darbai.

Utenos VMVT – 2011 m. skundų dėl pažeidimų ikimokyklinėse ugdymo įstaigose nebuvo gauta.

2011 m. buvo patikrintos visos aštuonios rajono ikimokyklinio ugdymo įstaigos ir nustatyti trys pažeidimai (1- savikontrolės pažeidimas ir 2 bendri higienos pažeidimai).

Plungės VMVT kontroliuoja 9 darželius ir 2 mokyklas-darželius. Pagal patvirtintą kontrolės planą buvo atlikta 10 patikrinimų, nustatyti bendri higienos pažeidimai (patalpoms reikalingi kosmetiniai remontai, veikianti mechaninė ventiliacijos įranga sena, neefektyvi, langai mediniai, nesandarūs) bei vienu atveju nustatytas pažeidimas, kai vaikams buvo duodamos sultys su konservantu ir saldikliu.

Per 2011 metus negauta skundų, neužregistruotas nei vienas grupinio apsinuodijimo maistu atvejis šiose įstaigose.

Panevėžio VMVT per 2011 metus gavo vieną vartotojo skundą, kad grįžęs iš Panevėžio vaikų lopšelio-darželio „Vaivorykštė“ vaikas blogai jautėsi. Vartotojo skundas nepasitvirtino: patikrinimo metu maisto gamybos technologinio proceso, žaliavų tinkamumo vartoti terminų, savikontrolės sistemos pažeidimų nebuvo rasta.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigose dažniausiai nustatomi bendri higienos (neįrengtos arba senos konstrukcijos, neefektyvios, keliančios didelį triukšmą ventiliacinės sistemos, virtuvėms reikalingi einamieji remontai) ir savikontrolės sistemos pažeidimai.

Radviliškio VMVT informavo, kad Radviliškio rajone yra 8 ikimokyklinio ugdymo įstaigos. Per 2011 m. skundų dėl pažeidimų ikimokyklinio ugdymo įstaigose gauta nebuvo.

Per 2011 m. ikimokyklinėse įstaigose atliktų patikrinimų metu dažniausiai buvo nustatomi pažeidimai: nesavalaikiai atliekamas maisto tvarkymo skyrių patalpų remontas (3-uose iš 8 patikrintų – 38 %); gamybinėse patalpose neįrengta efektyvi ventiliacijos sistema (3-uose iš 8 patikrinimų – 38 %); dalis naudojamų technologinių bei šaldymo įrenginių – pasenę, nusidėvėję (1-ame iš 8 patikrintų – 13 %).

Šakių VMVT- per 2011 m. skundų dėl pažeidimų ikimokyklinėse ugdymo įstaigose nėra gauta. Dažniausiai nustatomi pažeidimai ikimokyklinio ugdymo įstaigose yra bendri higienos.

Kretingos VMVT kontroliuoja ikimokyklinių/priešmokyklinių vaikų ugdymo įstaigų maisto tvarkymo skyrių veiklą. 2011 m. patikrinta visų 9 įstaigų veikla. Rasti nusizengimai dėl savalaikiai neatliktų patalpų remonto darbų ir dėl savikontrolės sistemos dokumentų pildymo. Skundų dėl maitinimo negauta.

Iš Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigoje surinktos tyrimo medžiagos ir to, kas išdėstyta pažymos I- IV dalyse, **darytinos šios išvados:**

1. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 ir 7 straipsniai įvardija savarankiškas ir valstybės perduotas savivaldybėms funkcijas.

Pažymėtina, kad savarankiškas funkcijas savivaldybės atlieka pagal Konstitucijos ir įstatymų suteiktą kompetenciją, įsipareigojimus bendruomenei ir šios interesais. Įgyvendindamos šias funkcijas, savivaldybės turi Konstitucijos ir įstatymų nustatytą sprendimų iniciatyvos, jų priėmimo ir įgyvendinimo laisvę ir yra atsakingos už savarankiškųjų funkcijų atlikimą.

Valstybės perduotos savivaldybėms funkcijos, tai funkcijos, kurios pagal įstatymus perduotos savivaldybėms atsižvelgiant į gyventojų interesus. Savivaldybės, įgyvendindamos šias funkcijas, turi įstatymų nustatytą sprendimų priėmimo laisvę.

Vietos savivaldos įstatymas ikimokyklinio ugdymo organizavimą priskiria prie savarankiškų savivaldybės funkcijų. Prie valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) funkcijų priskiriamas priešmokyklinio ugdymo organizavimas.

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 6 straipsnyje nurodyta, kad ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas yra neformalus švietimas. Minėto įstatymo 28 str. 6 dalyje numatyta, kad savivaldybė privalo turėti optimalų neformaliojo vaikų švietimo programų teikėjų tinklą, užtikrinantį asmenų ugdymąsi ir jų teisę mokytis valstybine kalba, ir pagalbą mokiniui, mokytojui ir mokyklai teikiančių įstaigų tinklą.

Iš tyrimo metu surinktos informacijos matyti, kad nors savivaldybės ir atsakingos už ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo organizavimą ir privalo turėti optimalų neformaliojo vaikų švietimo programų teikėjų tinklą, tačiau tą daro vangiai, ypač tai jaučiama didžiuosiuose miestuose, kur įsikūrę daugiau jaunų ir dirbančių šeimų. Tyrimo metu surinkta informacija rodo, kad ypatingai daug vaikų neturi galimybės patekti į ikimokyklinio ugdymo įstaigas ypač Vilniaus ir Kauno miestuose. Nors minėtuose miestuose atidaromos papildomos grupės, tačiau norinčių lankyti ugdymo įstaigą poreikis nėra tenkinamas ir tėvams reikia laukti keletą metų, kol jų atžala turės galimybę pradėti lankyti ugdymo įstaigą (pažymos 3-5 psl.).

Taip pat tyrimo metu surinkti duomenys rodo, kad tėvai galimai dėl finansinės šeimos padėties ar kitų priežasčių priversti grįžti į darbą anksčiau nei vaikui sueis 3 metai, tačiau jie susiduria su kita problema – jų gyvenamosios vietos teritorijoje arba savivaldybės teritorijoje nėra lopšelio amžiaus grupės arba jeigu tokia grupė yra, tai nėra joje laisvų vietų ir dar yra ilgas sąrašas laukiančių eilėje (pažymos 3 psl.).

Savivaldybės turėtų užtikrinti ir ikimokyklinį ugdymą organizuoti taip, kad tėveliai, kurie nori ir gali ar dėl kitų priežasčių yra priversti grįžti į darbo rinką anksčiau nei vaikui sueis 3 metai, grįžtų į darbą ir būtų ramūs žinodami, kad jų vaikas bus tinkamai prižiūrėtas ir ugdomas lopšelio amžiaus grupėje dirbančių kvalifikuotų specialistų.

Savivaldybės, atsižvelgdamos į jų teritorijoje gyvenančių gyventojų poreikius, privalo operatyviau ieškoti minėtų problemų sprendimo būdų, siekti, kad kiekvienas vaikas, norintis lankyti ugdymo įstaigą, pradėtų ją lankyti tada kada pageidauja.

2. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 29 straipsnio 6 dalyje numatyta, kad priėmimo į neformaliojo vaikų švietimo programas vykdančią mokyklą tvarką nustato steigėjas.

Savivaldybės, nustatydamos vaikų priėmimo tvarką, turėtų išspręsti ir klausimą dėl tėvų informavimo apie minėtą tvarką. Sudaryti tėvams galimybę patiems sekti savo prašymo eilę ir laisvų vietų kaitą. Tuo būtu būtų išvengta tėvų skundų į įvairias institucijas dėl įtarimų apie galimą darželio vadovų ar kitų specialistų piktnaudžiavimą tarnybine padėtimi, sprendžiant vaikų priėmimo į ugdymo įstaigą ir joje registravimo eilės klausimą. Savivaldybės turėtų atsižvelgti į gerąją Kretingos savivaldybėje esamą tvarką – čia tėvų prašymai registruojami informacinėje sistemoje (VRPPIS) ir jiems suteikiamas prisijungimo slaptažodis, kuris leidžia tėvams matyti savo prašymo eilę ir laisvų vietų kaitą.

3. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 36 straipsnio 1 dalis numato, kad mokiniai į atitinkamą ugdymo programą vykdančią mokyklą vadovaujantis Lietuvos Respublikos transporto lengvatų įstatymu (toliau – Transporto lengvatų įstatymas) vežami visuomeniniu

transportu mokinio pažymėjime nurodytu maršrutu, mokykliniu autobusu arba kitu transportu. Į mokyklą ir atgal privalo būti vežami kaimuose, miesteliuose toliau kaip 3 kilometrai nuo mokyklos gyvenantys mokiniai, kurie mokosi pagal priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo programas. Priešmokyklinio ugdymo mokiniai vežami į artimiausią atitinkamą ugdymo programą vykdančią mokyklą.

Iš tyrimo metu surinktos informacijos matyti, kad jeigu priešmokyklinio ugdymo grupę lanko vaikai bendrojo lavinimo mokykloje, pavėžėjimo problemos nekyla. Didžiausia problema yra kaimo vietovėse, kai vaikas lanko ugdymo įstaigos grupę ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. Dažniausiai tokius vaikus (jeigu turi galimybę) atveža ir parsiveža tėvai, tačiau, jeigu tėvai tokios galimybės neturi (yra bedarbiai, neturi automobilio ir pan.) – jų vaikai negali lankyti ugdymo įstaigos, jeigu šeimai nepadės savivaldybė, seniūnija ar ugdymo įstaiga.

Daugumas savivaldybių pateikdami informaciją teisinosi, kad Švietimo įstatyme ir Transporto lengvatų įstatyme nėra numatyta apie ikimokyklinio ugdymo vaikų pavėžėjimą savivaldybės lygmeniu, todėl šių vaikų pavėžėjimo klausimo savivaldybės nesprenžia, tačiau, kiekviena savivaldybė turėtų atsižvelgti į jos teritorijoje gyvenančių gyventojų interesus ir padėti tėvams, kurie nori vaikus leisti į ikimokyklinio ugdymo įstaigą, tačiau dėl tam tikrų problemų to padaryti negali. Minėtos savivaldybės, kurios nesprenžia ikimokyklinio amžiaus vaikų pavėžėjimo problemos turėtų atsižvelgti į kitų savivaldybių geranoriškumą, kurios pasirūpina jų teritorijoje gyvenančių ikimokyklinio amžiaus vaikų atvežimu (pvz., Utenos, Plungės savivaldybės (pažymos 8-9 psl.)).

3. Psichologinės pagalbos mokiniui teikimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011-07-05 įsakymu Nr.1215 numatyta, kad psichologinės pagalbos teikimą organizuoja ir koordinuoja savivaldybių administracijų švietimo padaliniai. Psichologo etatas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje steigiamas, jeigu ją lanko nuo 301 iki 600 vaikų (esant galimybėms – mokantis ir mažesniame mokinių skaičiui). Jei vaikų mažiau, gali būti steigiama pusė ar ketvirtis etato.

Specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011-07-08 įsakymu Nr.V-1228 numatyta, kad logopedo etatas gali būti steigiamas mokykloje, vykdančioje ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas, jei joje mokosi 25–30 specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių, kuriems reikalinga logopedo pagalba;

Specialiojo pedagogo etatas gali būti steigiamas mokykloje, vykdančioje ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas, jei joje mokosi 20–24 specialiųjų ugdymosi poreikių turintys mokiniai, kuriems reikalinga specialiojo pedagogo pagalba (15–20 mokinių, turinčių regos, klausos sutrikimų (tarp jų turinčių kochlerinių implantų), jei nėra tiflopedagogo ar surdopedago);

Pažymėtina, kad specialiojo pedagogo, logopedo etatas, turint finansinių galimybių, gali būti steigiamas ir esant mažesniame mokinių skaičiui.

Iš ikimokyklinio ugdymo įstaigų pateiktos informacijos matyti, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigose pastaruoju metu ženkliai padaugėjo vaikų, turinčių kalbos vystymosi sutrikimų, bendravimo sunkumų, emocijų sutrikimų, psichologinių problemų ir pan., ir kuriems reikalinga sisteminga logopedo, psichologo ar specialiojo pedagogo pagalba ikimokyklinio ugdymo įstaigose, tačiau šių specialistų įstaigose trūksta arba jų iš viso nėra (pažymos 6-7 psl.).

4. Lietuvos higienos norma HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ visų pirma numato, kad įstaiga gali vykdyti veiklą tik gavusi leidimą-higienos pasą.

Minėta higienos norma reikalauja, kad vaikams įstaigoje būtų sudarytos saugios ugdymo sąlygos, t.y. grupės formuojamos pagal HN 75:2010 normos reikalavimus, (grupėse iki 1 metų amžiaus gali būti ne daugiau kaip 6 vaikai, nuo 1 iki 1,5 metų – ne daugiau kaip 10 vaikų, nuo 1,5 iki 3 metų – ne daugiau kaip 15 vaikų, nuo 3 iki 7 metų – ne daugiau kaip 20 vaikų), kiekvienoje įstaigos grupėje būtų pirmosios pagalbos rinkinys; Įstaigos darbuotojai pasitikrinę sveikatą; įstaigos darbuotojai dirbtų tik įgiję žinių higienos, o pedagoginiai darbuotojai – ir pirmosios pagalbos teikimo klausimais ir pan. Siekiant, kad vaikams būtų saugu žaisti įstaigos

teritorijoje, įstaigos teritorija turi būti aptverta ne žemesne kaip 1,5 m aukščio tvora; baldai saugūs, tvarkingi, pritaikyti vaikams pagal jų ūgį, amžiaus ypatumus; vaikai miegotų jų ūgį atitinkančiose lovose kietu pagrindu arba ant jų ūgį atitinkančių čiužinių, kurių aukštis ne mažesnis kaip 7 cm; šildymo prietaisai ir įrenginiai turi būti saugūs, prieinami valyti, aštrios briaunos apsaugotos nuimamomis grotelėmis; temperatūra patalpose šaltuoju metų laikotarpiu turi atitikti dydžius, nurodytus higienos normose; vaikų maitinimo valgiaraščiai turi būti sudaromi pagal rekomenduojamas paros energijos ir maistinių medžiagų normas vaikams, atsižvelgiant į vaikų ugdymo trukmę per parą. Maisto paruošimas ir patiekalų įvairumas turi atitikti vaikų amžiaus ypatumus ir sveikos mitybos principus bei taisykles ir t.t.

Iš tyrimo metu surinktos informacijos matyti, kad visuomenės sveikatos centrai, siekdami kontroliuoti, kaip yra laikomasi HN 75:2010 higienos normos reikalavimų atlieka patikrinimus ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir dažniausiai nustato patalpų ir teritorijų įrengimo reikalavimų pažeidimus, taip pat gana dažnai nustatoma, kad sąrašinis vaikų skaičius ikimokyklinio ugdymo įstaigų grupėse viršija higienos normos leistiną skaičių. Kai kuriose ugdymo įstaigose buvo nustatyta, kad vaikų maitinimas organizuotas nesilaikant su visuomenės sveikatos centru suderinto valgiaraščio patiekalų ir produktų asortimento. Taip pat buvo nustatyta, kad kai kurios ugdymo įstaigos savo veiklą tęsia neturėdamos visuomenės sveikatos centrų išduoto leidimo-higienos paso.

Tyrimo metu surinkta informacija rodo, kad kai kuriuos pažeidimus gali ir pašalina pačios ugdymo įstaigos, kaip pvz. per didelis vaikų skaičius grupėse, maitinimo valgiaraščių suderinimas su visuomenės sveikatos centru ir pan. Tačiau pažeidimai, kurių pašalinimui reikia daugiau lėšų dažniausiai lieka nepašalinti, kaip pvz. darželio teritorijos aptvėrimas 1,5 aukščio tvora, langų, vamzdžių, stogo keitimas ir pan.). Ne visos savivaldybės atsižvelgia į darželių vadovų prašymus tiems darbams skirti lėšų (pažymos 9-13 psl.).

5. Visiems tėvams yra svarbu, kad jų vaikas gautų saugų ir šviežią maistą. Tuo tikslu ikimokyklinio ugdymo įstaigų maisto tvarkymo skyrius kontroliuoja teritorinės valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos.

Iš tyrimo metu surinktos informacijos matyti, kad pažeidimų ikimokyklinio ugdymo įstaigų maisto tvarkymo skyriuose randama daug – maisto ruošimas yra nesaugus, vaikų maitinimas organizuojamas neprisilaikant teisės aktų reikalavimų, patiekalai gaminami nesivadovaujant perspektyviniais valgiaraščiais, nesilaikoma receptūrų ir technologinių aprašymų, vaikų maitinimui naudojami neleistini produktai, maisto paruošimas neatitinka vaiko amžiaus ypatumų bei sveikatos mitybos principų ir taisyklių.

Tyrimo metu surinkti duomenys rodo, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigų maisto tvarkymo skyriuose dažniausiai nustatomi šie pažeidimai:

- higienos normos (reikalingas dalinis patalpų remontas, naudojamo inventoriaus, įrengimų paviršiai nehygieniški, pažeisti korozijos, susidėvėjusi įranga, neįrengta arba neefektyvi ventilacija ir pan.);
- technologijų (sudaroma kryžminės taršos galimybė, maistas ruošiamas ne pagal valgiaraščius ir pan.);
- savikontrolės (ne laiku atliekami geriamojo vandens savikontrolės tyrimai, neteisingai pildomi savikontrolės žurnalai ir pan.).

Pasitaiko atvejų, kai vaikų maitinimui naudojama žaliava su pasibaigusiu tinkamumo vartoti terminu, vaikų maitinimui naudojami neleistini produktai, vaikams pateikiamos sumažintos porcijos, maisto paruošimas neatitinka amžiaus ypatumų bei sveikos mitybos principų ir taisyklių.

Dėl higienos reikalavimų nesilaikymo, savikontrolės ir technologinių pažeidimų per 2011 metus pvz., Vilniaus miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigose buvo užregistruoti net keturi per maistą plintančių infekcinių ligų protrūkiai, kurių metu susirgo vaikai.

Iš teritorinių maisto ir veterinarijos tarnybų pateiktos informacijos matyti, kad už nustatytus pažeidimus teritorinės maisto ir veterinarijos tarnybos skiria atsakingiems asmenims nuobaudas ir dažniausiai apie tai informuoja ikimokyklinio ugdymo steigėją, tačiau vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos praktika tiriant skundus rodo, kad nors teritorinės maisto ir

veterinarijos tarnybos informuoja steigėją – savivaldybę – apie toje pačioje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje kelis kartus iš eilės per metus nustatytus su maistu susijusius pažeidimus, tačiau savivaldybės neskuba imtis priemonių ir vertinti ikimokyklinio ugdymo įstaigos vadovo veiklos, t.y. įvertinti, ar įstaigos vadovas sugeba vadovauti ir tinkamai organizuoti bei kontroliuoti įstaigoje dirbančių darbuotojų darbą, kad minėti pažeidimai nesikartotų.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė, remdamasi išdėstytu bei atsižvelgdama į tyrimo metu surinktus duomenis ir vadovaudamasi Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstatymu,
n u s p r e n d ž i a:

1. Siūlyti savivaldybėms (ypatingai Vilniaus ir Kauno miestų) užtikrinti optimalų neformaliojo švietimo programų teikėjų tinklą, kad kiekvienas norintis vaikas galėtų ugdytis pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo programas.

2. Siūlyti savivaldybėms įvertinti tėvų poreikį dėl lopšelio grupių steigimo ir steigti papildomas lopšelio amžiaus grupes.

3. Prašyti savivaldybių spręsti dėl kaimo vietovėse gyvenančių ir neturinčių galimybės nuvykti į ugdymo įstaigą, vaikų pavėžėjimo klausimą.

4. Prašyti savivaldybių įvertinti jų įsteigtose ikimokyklinio ugdymo įstaigose specialistų poreikį ir, esant galimybei, steigti papildomus logopedo, psichologo ir specialiojo pedagogo etatus.

5. Prašyti savivaldybių ieškoti lėšų, kontroliuojančių institucijų nustatytiems trūkumams, kurie kenkia vaikų sveikatai ir saugumui ir kurių pačios ikimokyklinio ugdymo įstaigos dėl lėšų stygiaus nepajėgios pašalinti.

6. Siūlyti savivaldybėms, gavus informaciją apie pakartotinius ikimokyklinio ugdymo įstaigų maisto tvarkymo įstaigose nustatytus pažeidimus, dėl kurių kalti įstaigos darbuotojai arba pats įstaigos vadovas ir už kuriuos buvo skirtos nuobaudos, atlikti ikimokyklinio ugdymo įstaigos vadovo veiklos vertinimą ir spręsti, ar toks vadovas gali toliau vadovauti ikimokyklinio ugdymo įstaigai.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė

Edita Žiobienė